

Opmarsch en concentratie van het Fransche leger in Juni 1815.

DOOR

J. T. OOSTERMAN.

(Vervolg en slot van blz. 779 van den vorigen jaargang.)

Op den 10^{en} Juni gaf NAPOLEON de bevelen tot de enge concentratie van zijn leger. De vijandelikheden zouden dus weldra geopend worden.

Op dezen dag stonden de korpsen, met uitzondering van de Garde, op de volgende punten:

I^{ste} korps te Valenciennes en omstreken; IIe korps met het hoofdkwartier te Solre sur Sambre, de divisie FOY te Dompierre en de cavalerie-divisie PIRÉ te La Capelle; IIIe korps met het hoofdkwartier te Chimay, de divisien resp. te Frelon, te Mariënbourg en te Chimay, de cavalerie-divisie te Rocroy en te Philippeville; IVe korps op marsch ten oosten van de Maas; VIe korps: hoofdkwartier te Vervins, de divisien resp. te Guise, te Vervins en te Arras. Van de reserve-cavalerie: het 1ste korps te Laon en te Marle; het 2^e korps te Guise; het 3^e korps te Vervins; het 4^e korps gedeeltelijk te Cateau-Cambresis en gedeeltelijk op marsch naar Hirson.

In de keizerlijke dagorder van den 10^{en} Juni wordt de groepeerings-der onderdeelen van het leger aangegeven voor den 13^{en} Juni, den dag, waarop de Keizer persoonlijk het commando zal in handen nemen en te Avesnes zijn hoofdkwartier zal vestigen.

De dagorder sluit met de volgende wenken aan de korpscommandanten: „De soldaten moeten voor 4 dagen brood in den „ransel hebben; bovendien $\frac{1}{2}$ pond rijst en 50 patronen. De „divisie-artillerie marcheert bij de divisien, de reserve-batterijen „bij de korpsen. De lichte cavalerie van ieder korps vóór het „korps; ambulances bij de divisien. Iedere divisie voert per man „8 rations brood of beschuit mede op 2 gerequireerde wagens; „bovendien eene slachtvee-colonne voor 8 dagen”.

De groepeerings- van de onderdeelen van het leger op den 13^{en} zal de volgende zijn:

„IIe korps achter Maubeuge, geëchelonneerd op den weg naar

1) Zie: VON LETTOW-VORBECK. Als voren. I, blzn. 221—223.

Thuin, zonder evenwel de grenzen te overschrijden¹⁾; waarning door den vijand moet, zooveel mogelijk, worden belet.

I^{ste} korps te Pont sur Sambre.²⁾ Daar het korps van Valenciennes naar Pont s/S. maar één dagmarsch heeft af te leggen, breekt het eerst den 13^{en} naar de Sambre op. Het marcheert over Quesnoy en niet over Bavay, om niet te dicht langs de grens te marcheeren; zoo lang mogelijk moet het zijn marsch geheim houden.

IIIe korps te Philippeville.

IVe korps te Mariénbourg.

VIe korps in Beaumont; hoofdkwartier daarachter. Acht de korps-commandant het bedenkelijk naar Beaumont te marcheeren, zoo kan hij halverwege halt houden.

De Keizerlijke Garde te Avesnes.

Het artilleriepark en de pontontrein voorwaarts van Avesnes op het glacis.

Van de reserve-cavalerie: het 1ste korps, zoo ook het 2^e in Beaumont, het 3^e en 4^e tusschen Avesnes en Beaumont.

Hoofdkwartier van het leger in Avesnes."

Als postscriptum dicteerde de Keizer nog aan den voet der dagorder: Verboden wordt in de opstelling van troepen nabij de grens verandering te brengen, de grens te overschrijden, waar ook, en kanonschoten te lossen; in het algemeen moet men alles nalaten, wat 's vijands aandacht kan trekken.

BERTRAND verzond deze dagorder aan SOULT, waarschijnlijk met een begeleidend schrijven, waarin 's Keizers aankomst te Avesnes in den morgen van den 13^{en} werd aangekondigd, en diens verlangen werd medegedeeld REILLE, den commandant van het IIe korps, te zien en te spreken.

Daar SOULT den 8sten 's avonds uit Parijs vertrokken was, den 10^{en} zich te Rijssel en den 11^{en} ergens tusschen Rijssel en Avesnes ophield, was vooruit na te gaan, dat deze de, krachtens de dagorder aan de korps-commandanten uit te vaardigen bevelen, op zijn vroegst den 11^{en}, maar waarschijnlijk eerst den 12^{en} Juni kon verzenden.

Het was dus wel noodzakelijk, dat BERTRAND, met het oog op den gewichtigen inhoud der dagorder, en op den geringen beschikbaren tijd, die aan de verst verwijderde korpsen voor de uitvoering der bevelen gelaten werd, aan *ieder* der korps-commandanten een afschrift of althans een uittreksel der dagorder deed toekomen, in afwachting van SOULT's marschbevelen.

Dit schijnt niet te zijn geschied, althans niet aan allen. Ten opzichte van den commandant der reserve-cavalerie te Laon is

1) Bedoeld wordt kennelijk, dat het korps zich tusschen Maubeuge en Thuin opstelt.

2) Pont s/S ligt 15 KM. van Maubeuge en van Valenciennes over Quesnoy 30 KM.

bekend, dat hij geen rechtstreeksch bericht kreeg uit Parijs; daarentegen wordt beweerd, dat VANDAMME, de commandant van het IIIe korps, er wel één kreeg. Wij meenen dit te mogen betwijfelen, op later aan te geven gronden.

Zoo moesten dan onbegrijpelijkerwijze de korps-commandanten wachten op de orders, die SOULT op den 11^{en} of 12^{en} ergens in de lijn Rijssel—Maubeuge—Avesnes voor de opstelling op den 13^{en} zou geven.

Men kan den Keizer niet euvel duiden, dat hij zich niet met de wijze van verzending van zijne dagorder heeft bemoeid; het verzuim in deze valt op zijne ondergeschikten. De grondoorzaak echter van het verzuim ligt in de verwijdering van SOULT uit Parijs en dit valt op het hoofd des Keizers terug.

Het operatieve denkbeeld, dat thans uit de dagorder duidelijk naar voren treedt, komt op het volgende neer. NAPOLEON formeert zijn leger op drie wegen in even zooveel groepen. De linkergroep staat geëchelonneerd langs de Sambre van af de grens tot Pont sur Sambre, bevat het IIe en daarachter het I^e korps; sterkte 45.800 man.

De middengroep staat op den weg Beaumont—Avesnes met de reserve-cavalerie vóór, dan het VIe korps, dan de Garde; sterkte 44.600 man, waaronder 16.800 zelfstandige cavalerie.

De rechtergroep staat op den weg Philippeville—Mariënbourg, het IIIe korps in eerste linie, daarachter het IVe; sterkte 33.500 man.

Is de opmarsch op de bevolen wijze volbracht, dan zal de frontbreedte van het echiquier van Maubeuge over Beaumont naar Philippeville 45 KM., de grootste diepte van Beaumont naar Avesnes 30 KM. zijn.

Het leger zou den 14^{en} over de grens kunnen rukken.

Wij moeten hier opmerken, dat NAPOLEON zijn vroeger plan om het centrum bij Philippeville te plaatsen heeft gewijzigd. In het hierboven vermelde staat zijn centrum te Beaumont. Volgens de bevolen groepeerings en opstelling moet zich zijne voorwaartsche beweging richten op het gedeelte der Beneden-Sambre boven en beneden Charleroi.

Tot dusverre heeft de Keizer zorgvuldig vermeden, zich in zijne bevelen omtrent zijn operatieplan te uiten. En ofschoon ook in de dagorder van den 10^{en} daarover niet gesproken wordt, is dit plan uit de richting der weldra volgende voorwaartsche beweging af te leiden, in verband met de algemeene kennis, die wij bij den Keizer mogen onderstellen omtrent sterkte, opstelling, enz. zijner tegenpartij. NAPOLEON n.l. kon weten, dat de Bondgenooten in de Zuidelijke Nederlanden twee legers hadden verzameld, die, los van elkander en elk onder een eigen opperbevelhebber, nog in de eerste helft van Juni 1815 naast

elkander, doch zonder enge aansluiting, in zeer ruime kantonementen lagen.

Het meest westelijk kantonneerde een Engelsch-Nederlandsch leger onder den Hertog van WELLINGTON, die zijn hoofdkwartier te Brussel had; het baseerde zich op Antwerpen en de Noordzee. Zijn natuurlijke verbindings- en terugtochtslijn liep noordwaarts.

Het meest oostelijk kantonneerde een Pruisisch leger onder BLUCHER, hoofdkwartier Namen. Zijn verbindings- en terugtochtslijn liep over Luik en Aken naar den Rijn, dus oostwaarts.

Bij Binche ongeveer sloten de voorposten der beide legers langs de Fransche grens aan elkander; vereenigd hadden deze laatste eene aanzienlijke overmacht op de strijdkrachten, die NAPOLEON kon bijeentrekken.

Deze algemeene gegevens waren den Keizer volkomen bekend¹⁾ uit mededeelingen van dagbladen, aanhangers, in het buitenland woonachtig, kondschappers en uit geheime rapporten, hem uit Weenen en Brussel toegezonden.

De richting, die hij aan zijn offensieven stoot dacht te geven, duidt aan, dat hij zich tusschen de beide legers wilde plaatsen en door operatiën op de binnenlijn met ieder leger afzonderlijk wilde afrekenen. De buitengewoon goed beraamde maatregelen, om zijn opmarsch en zijne concentratie onmiddellijk aan de grens voor den vijand geheim te houden, althans zoo lang mogelijk aan zijne aandacht te onttrekken, hadden ten doel aan de tegenpartij tijd en mogelijkheid te ontnemen, zich tijdig te verzamelen en te vereenigen. Wellicht rekende hij daarbij op de ervaring, dat in den strijd met Bondgenooten, ieder dezer zijn eigen belangen het meest op den voorgrond stelt, en dat in dit geval de Britsche belangen zeker niet identiek waren met die der vastelands-mogendheden, die den strijd tegen hem en Frankrijk aanbonden.

Hoe dit zij, alleen door eene manoeuvre, als hier omschreven, kon de Keizer eene relatieve overmacht op zijne tegenpartij verkrijgen.

Het IVe korps, met de grensbewaking aan de Moezel belast, had op 31 Mei 1815 zijne divisien nog te Forbach, te Thionville en te Saarbrücken opgesteld. Te Saarbrücken bevond zich ook het hoofdkwartier der cavalerie-divisie.

Ingevolge de bevelen van SOULT van den 5^{en} Juni was het korps op den 7^{en} d.a.v. van Metz afgemarcheerd, doch slechts met ééne divisie. Hetzij, dat GÉRARD, onbekend met de bedoeling van zijn afmarsch, meende zich niet te moeten haasten, hetzij, hij den marsch

1) Zie H. HOUSSAYE. Als voren, blz. 94.

voor zijne troepen gemakkelijk wilde maken, hetzij, dat hij meende zijne troepen niet te mogen laten afmarcheeren, vóór zij in hun dienst door de Nationale Garde waren afgelost, hetzij om andere redenen, deze korps-commandant bepaalde den afmarsch van het korps in 3 echelons, met één dag tusschenruimte.

Den 7^{en} Juni marcheerde ééne der divisiën, den 8sten de tweede, den 9^{en} de derde infanterie- met de cavaleriedivisie. GÉRARD gaf van deze wijze van afmarsch aan SOULT kennis, onder mededeeling, dat de 3 echelons resp. 13, 14 en 15 Juni te Rocroy zouden aankomen.

Ook DELORT berichtte aan SOULT op den 9^{en} uit Metz, dat zijne cavalerie-divisie den 15^{en} te Hirson zou zijn. ¹⁾

Deze berichten werden door SOULT den 12^{en} Juni uit Avesnes aan den Keizer gerapporteerd, onder mededeeling van de bevelen, die hij om aan de keizerlijke dagorder van den 10^{en} t.v. te voldoen, had uitgevaardigd. „Sire, — schrijft hij ²⁾ — overeenkomstig Uwe bevelen van den 10^{en} heb ik voor den 13^{en} de volgende opstellingspunten aan de korpsen voorgeschreven:

IIe korps aan de Sambre van Maubeuge tot Solre sur Sambre ...

I^{ste} korps tusschen Pont sur Sambre en Maubeuge, gereed om op nader bevel van U. M. langs een der beide oevers van de Sambre te marcheeren;

IIIe korps bij Beaumont;

IVe korps bij Beaufort ³⁾ (hoofdkwartier) en in de dorpen ...

1ste, 2e, 3e, 4e cavaleriekorpsen van Maarschalk GROUCHY bij Solre sur Sambre en in de dorpen ...

Artilleriepark en pontontrein voorwaarts van Avesnes.

Avesnes en de rechts, links en achterwaarts gelegen dorpen zijn ter beschikking van U. M. en van de Garde gebleven.

Ik heb (GÉRARD) dadelijk geschreven, dat U. M. heeft bevolen, dat hij den 13^{en} bij Rocroy geheel verzameld moet zijn ... Ik heb hem verder het bevel herhaald, dat hij den marsch zijner troepen dermate moet bespoedigen, dat zij den verloren tijd inhalen, dat hij zijn marsch over Chimay naar Beaumont moet vervolgen, om in tweede linie achter het IIIe korps te komen, dat hij dit korps op zijn marsch naar de Sambre volgen moet, zoodra dit deze beweging aanvangt ...

Ik heb Generaal DELORT geschreven van Mezières over Rocroy en Chimay naar Beaumont te marcheeren, waar hij den 15^{en} kan aankomen en op de zelfde hoogte met de overige cavalerie kan zijn. Maarschalk GROUCHY heb ik hiervan verwittigd.”

1) Metz ligt van Rocroy 188 KM., van Hirson 213 KM.; in beide gevallen over Verdun, Stenay en Mezières marcheerende.

2) Zie VON LETTOW-VORBECK. Als voren, I, blz. 225.

3) Waarschijnlijk is hier Beaumont en niet Beaufort bedoeld, blijkende uit het slot van het schrijven. De ligging van Beaufort, halfweg Maubeuge en Avesnes, is ten overvloede een bewijs, dat men met eene vergissing te doen heeft.

In strijd met den aanhef van dit schrijven, zijn deze bevelen *niet* overeenkomstig die van NAPOLEON en drijft SOULT zijn eigen meening door. Wat toch is het geval? De Keizer had op 3 Juni aan SOULT bevolen het IVe korps ¹⁾ op den 12^{en} te Philippeville op te stellen; deze echter verwees het IIIe korps op den 13^{en} naar Chimay en het IVe korps naar Rocroy; dus beide op den weg, die van Rocroy naar Beaumont voert.

Zooals reeds hiervoren is aangetoond, is dit niet 's Keizers wil; hij wil beide korpsen op den weg Rocroy—Philippeville plaatsen. Ongetwijfeld zijn de door SOULT bevolen afwijkingen den Keizer voorgelegd, maar zeer waarschijnlijk hebben diens overstelpende bezigheden hem belet daaraan voldoende aandacht te wijden. Hoe dit zij, in de dagorder van den 10^{en} wijst NAPOLEON opnieuw aan het IIIe korps voor den 13^{en} Philippeville, aan het IVe korps Mariënbourg, dus weder den weg Rocroy—Philippeville aan. SOULT echter, zet zijn eigen denkbeeld voort, verwijst het IIIe korps naar Beaumont en beveelt aan het IVe dit korps te volgen. Deze opzettelijke afwijking van gegeven bevelen is onverklaarbaar.

Evenzoo geschiedt het ten aanzien van de reserve-cavalerie. NAPOLEON wil deze den 13^{en} geplaatst zien te Beaumont en zuidwaarts op den weg Avesnes-Beaumont. SOULT rapporteert haar in Solre s/S en omstreken geplaatst te hebben, dus vóór den linkervleugel, in plaats van vóór het centrum. ²⁾

Het eenige, wat aanleiding kan hebben gegeven, dat SOULT bevelen geeft, niet overeenkomstig die des meesters, kan zijn het vasthouden aan zijn voorstel van den 4^{en}, om in twee colonnes langs de Sambre België binnen te rukken, waarop hij geen antwoord kreeg. Is deze onderstelling juist, dan zou de handeling van den majoor-generaal toch niet te verschoonen zijn; hij zou zich daarmede geheel eigendunkelijk in de uitvoering der plannen van den opperbevelhebber gemengd hebben, die hij, zonder ze te kennen, in eene door hem gewilde richting drong. Dit is niet het terrein, waarop de werkzaamheid van een chef van den generalen staf ligt en zeker niet bij een opperbevelhebber als NAPOLEON.

Overigens blijkt uit SOULT's rapport en uit de door hem getroffen maatregelen, dat hij zelfs den 12^{en} nog niet volkomen op de hoogte was van 's Keizers operatieplan. Daarin ligt wel voor een gedeelte eene verontschuldiging voor zijne handelingen.

Dat overigens SOULT zich tegenover den Keizer eene afwijking van diens bevelen durfde veroorloven, doet zien hoe de positie van dezen

1) Waarschijnlijk het IIIe korps, in elk geval den rechtervleugel van het leger.

2) Intusschen geeft HOUSSAYE, Waterloo, blz. 100, aan, dat SOULT op den 12^{en} aan GROUCHY schreef: L'empereur ordonne que vous mettiez en marche vos quatre corps sur Avesnes... Votre mouvement doit être terminé le 13. Zoodanig bevel stemt dan volkomen overeen met 's Keizers wil. Maar hoe dan het rapport aan den Keizer te verklaren?

laatste tegenover zijne maarschalken door de gebeurtenissen van Maart 1815 was gewijzigd. Vóór 1814 zou wel geen hunner zoo iets hebben aangedurfd. Het behoeft verder geen betoog, hoe nadeelig de tegenstrijdige bevelen van den Keizer en van SOULT op de hoogere bevelhebbers moesten werken en welke wrijving hierdoor uitgelokt werd bij mannen als VANDAMME en anderen, die SOULT innig haatten. Voor de toekomstige operatiën beloofde deze wrijving weinig goeds.

NAPOLEON verliet Parijs in den morgen van den 12^{en} om 3³⁰ v.m. en kwam na een kort oponthoud te Soissons, omstreeks 12 uur te Laon (130 KM. van Parijs). Hier vond hij het hoofdkwartier van de reserve-cavalerie nog zonder bevelen. Het bevel van SOULT, om den 13^{en} bij Beaumont te zijn, was niet ontvangen; het kwam eerst in den namiddag uit Avesnes aan (68 KM. van Laon). Op bevel des Keizers zette GROUCHY zijne cavalerie nog den zelfden dag in beweging, om met geforceerde marschen den volgenden dag de aangewezen punten te bereiken.

De Keizer bleef te Laon tot in den namiddag van den 13^{en} en verplaatste zich toen naar Avesnes, waar hij met SOULT samen trof. Zooals te verwachten was, nam hij geen genoegen met SOULT's afwijking van zijne bevelen. Aan VANDAMME, GÉRARD en DELORT werd onmiddellijk geschreven, dat zij overeenkomstig de Keizerlijke bevelen van den 10^{en} naar Philippeville te marcheeren hadden.

Dit tegenbevel kwam voor het IIIe korps te laat; het was reeds in den ochtend van Chimay naar Beaumont afgemarcheerd. 1) Wat het IVe korps en de divisie DELORT betreft, voor deze is het niet mogelijk na te gaan, welken invloed het tegenbevel op hun marsch heeft gehad. Waren zij in de richting Beaumont marcheerende, Rocroy nog niet voorbij, dan konden zij aan het tegenbevel zonder meerdere inspanning voldoen. Daar echter SOULT aan deze korpsen had bevolen op den 13^{en} in de richting van Beaumont te marcheeren, zoo is er wel eenige aanleiding te vermoeden, dat een gedeelte over Chimay en Mariënbourg een omweg heeft moeten maken.

Te Avesnes ontving NAPOLEON door kondschappers en rapporten zijner onderbevelhebbers berichten over 's vijands ongestoorde rust.

Nog was diens aandacht door spionnen of verraders niet op de troepenbeweging aan de overzijde der grens gevestigd geworden. 2) Binnen twee etmalen echter zou hem vermoedelijk de samentrekking van het Fransche leger en de aankomst van den Keizer bij zijne

1) Indien VANDAMME de Keizerlijke dagorder van den 10^{en} rechtstreeks ontving, is het niet duidelijk, waarom hij tegen die order in den 13^{en} naar Beaumont en niet naar Philippeville marcheerde. Het karakter van VANDAMME en zijn afkeer van SOULT waren voldoende redenen om SOULT's bevel niet op te volgen. Wij houden het er daarom voor, dat VANDAMME die rechtstreeksche order niet ontvangen heeft.

2) WELLINGTON ontving den 14^{en} 's avonds te Brussel bericht, dat NAPOLEON den 12^{en} Parijs had verlaten.

troepen bekend zijn. NAPOLEON bepaalde den 13^{en} in eene *geheime* dagorder, uitsluitend voor zijne onderbevelhebbers bestemd, de opening der vijandelijkheden op den 15^{en}.

In deze dagorder, door SOULT aan de generaals verzonden, met bijzonder bevel den inhoud geheim te houden, worden de op den 14^{en} in te nemen stellingen omschreven. De vorm, waarin deze order gesteld is, wijkt zeer veel af van de hedendaagsche bevelen van dien aard; de inhoud is zeer wijdloopig en bevat ook tactische wenken, voorschriften voor den marsch, de veiligheid, de verpleging, enz.

Men zou meenen, dat een leger, met zooveel oorlogservaring en met zulke krijgservaren bevelhebbers, zooveel wenken niet behoefde. Maar als de Keizer dit niet overbodig achtte, kan men er uit afleiden, hoe weinig zelfstandigheid en oordeel hij zijn generaals toekende.

De geheime order luidt in hoofdzaak, als volgt: ¹⁾

Opstelling van het Leger op den 14^{en}.

Groote Hoofdkwartier te Beaumont;

Garde: 1ste regiment grenadiers te Beaumont ²⁾; overige infanterie in bivak voorwaarts van Beaumont tot op 1 KM.; de cavalerie in bivaks achter Beaumont tot op 4½ KM.;

het IIe korp te Leers et Fostéau, d.w.z. zoo dicht mogelijk aan de grens gebivakkeerd. . . Dit korp moet op den 15^{en} om 3 uur v.m. gereed staan, om op daartoe te geven bevel naar Charleroi te marcheeren en hier vóór 9 uur v.m. aan te komen;

het I^{ste} korp in bivaks bij Solre s/S. . . Ook dit korp houdt zich gereed den 15^{en} om 3 uur v.m. de beweging van het IIe korp te volgen. Beide korpsen zullen overmorgen, elkaar onderling ondersteunende, in de zelfde richting manoeuvreeren;

het IIIe korp op 4½ KM. vóórwaarts van Beaumont. . . houdt zich gereed den 15^{en} om 3 uur v.m. af te marcheeren;

het VIe korp in bivaks voorwaarts van Beaumont. . . 1 KM. achter het IIIe korp;

de reserve-cavalerie voorwaarts van Beaumont, in bivaks tusschen deze stad en Walcourt. . . houdt zich gereed om overmorgen 3 uur v.m. op daartoe te geven bevel, als voorhoede van het leger, op Charleroi te marcheeren.

De pontontrein bivakkeert tusschen het VIe korp en de Garde infanterie; het groote artilleriepark achter Beaumont.

Het IVe korp neemt morgen stelling voorwaarts van Philippeville. ³⁾
De commandant van dit korp moet overmorgen om 3 uur v.m.

¹⁾ Zie Correspondance, als voren No. 22049.

²⁾ In 7 dagen, zonder rustdagen, had dit regiment Oude Garde den afstand van Parijs tot Beaumont = 235 KM. afgelegd

³⁾ Eene der divisien van dit korp kwam den 14^{en} tot Florennes, 10 KM. voorbij Philippeville. De afstand van Metz tot Florennes bedraagt, zonder eventueel gemaakte omwegen op den 13^{en} en 14^{en}: 230 KM. en was afgelegd in 8 dagen, zonder rustdagen.

kunnen afmarcheeren, om in verband met het IIIe korps, overeenkomstig nader te geven bevelen, den marsch van dit korps op Charleroi te helpen uitvoeren. Er moet echter zorg gedragen worden voor eigen beveiliging op alle wegen, die naar Charleroi en Namen leiden. Eventueel aanwezige pontons moeten worden benut . . .

Van de talrijke wenken, in dit stuk gegeven, zijn de volgende zeer belangrijk:

de voorste korpsen moeten zoo dicht mogelijk aan de grens stelling nemen, zonder die echter te overschrijden; alle vijandelijke patrouilles moeten teruggewezen worden;

de bivaks moeten zoodanig gekozen worden, dat de vijand de bivakvuren niet kan opmerken; niemand mag de bivaks verlaten;

in alle korpsen moeten de sappeurs en het aanwezige pontonmaterieel aan het hoofd marcheeren;

de sappeurs van de Garde en zelfstandige genietroepen marcheeren met de marinewerklieden aan het hoofd van de Garde achter het VIe korps;

met uitzondering van het groote hoofdkwartier, ontruimen alle hoofdkwartieren Beaumont, evenzoo alle treinen . . . enz.

Met deze order werd de laatste hand gelegd aan de concentratie van het leger. Daarenboven werden de bevelhebbers op de hoogte gebracht van het doel hunner opstelling en van hunne vermoedelijke opdracht voor den 15^{en}.

Op den 14^{en} namen, met uitzondering van het IVe korps en van de divisie DELORT, alle onderdeelen van het leger bij zeer ongunstig — guur en regenachtig — weder de hun voorgeschreven stellingen in. De Keizer verliet Avesnes in den middag van den 14^{en} en kwam 's avonds te Beaumont (30 KM. van Avesnes) aan.

Van de reserve-cavalerie kwam het 1ste korps — PAJOL — bij en tusschen Fontenelle en Walcourt, het 2^e korps — EXELMANS — bij Boussu; het 3^e korps — KELLERMANN — en de helft van het 4^e — MILHAUD — ten noorden van den weg Beaumont—Boussu achter het bosch van La Gayolle. Ten gevolge der geforceerde marschen — de cavalerie, bij Laon staande, had in twee etmalen 120 KM. moeten afleggen, om bij Boussu te komen — kwamen sommige korpsen met afgematte en vele gedrukte paarden eerst 's avonds in bivaks aan.

De opstelling van het IVe korps, evenmin als die van de divisie DELORT, in den avond van den 14^{en}, kan niet met juistheid worden opgegeven. Vermoedelijk bereikte de voorste divisie — BOURMONT — Florennes, op 10 KM. N.O.-waarts van Philippeville, de tweede divisie met het korpshoofdkwartier Philippeville, terwijl de rest nog 12 à 16 KM. ten achter was. ¹⁾

1) Men vergelijke o.a.: CHARRAS, Histoire de la campagne de 1815. I. 2e édition, blz. 86. HOUSSAYE. Als voren. 1903, blzn. 110 — 112.

De opmarsch van den rechtervleugel te rechter tijd en op de rechte plaats was alzoo mislukt. Het IIIe korps was in het centrum geschoven; het IVe korps was niet verzameld. In het centrum was ook de reserve-cavalerie niet geheel verzameld; bovendien had zij door zware marschen eenigszins geleden.

Doch in weerwil hiervan, was het leger daar, waar de Keizer het wenschte. Eng geconcentreerd stond het in de 35 KM. lange lijn Leers et Fostéau—Beaumont—Philippeville tegenover en op kanonschotsafstand van de vijandelijke voorposten aan gene zijde van de Belgische grens; de linkervleugel werd beschermd door de Sambre, de rechter door het heuvelachtige en boschrijke terrein van den linker Maasoever, het front werd door de opstelling achter bosschen en in terreinplooiën aan het oog des vijands onttrokken. De korpsen waren onderling en in zich zelve in iedere groep op zulke korte afstanden van elkaar gebivakkeerd, dat gelijktijdige afmarsch naar voren niet mogelijk was. Zoo had b.v. de linkergroep met 8 infanterie- en 2 cavalerie-divisiën, sterk 45.800 man, waaronder 3300 man cavalerie en 92 vuurmonden, tusschen Leers et Fostéau en Solre s/S eene diepte van slechts 6½ KM.; het centrum met het IIIe, VIe en Gardekorps en de reserve-cavalerie, in totaal 61.300 man, waaronder 16.300 man cavalerie en 208 vuurmonden, eene diepte tusschen de voorste en achterste bivaks van 9 KM. Daarentegen had de niet opgemarcheerde rechtervleugel vermoedelijk eene diepte van 22 à 26 KM.

Eene dergelijke ondiepe samentrekking kon alleen waarde hebben, indien in het terrein tusschen de grens en de Sambre de weerstand van sterke vijandelijke korpsen snel moest worden gebroken, b. v. indien de vijand ten zuiden van de Sambre te gelijk met het Fransche leger offensief optrad of met sterke afdeelingen in eene opstelling ten zuiden van de Sambre de verzameling der achterstaande korpsen trachtte te dekken.

Beide onderstellingen waren zeer onwaarschijnlijk. Wij kunnen daarom in de ondiepe samentrekking slechts de uitdrukking zien van des Keizers wensch om op den 15^{en} het leger in zijn geheel, met de minst mogelijke inspanning voor ieder der onderdeelen, zoo ver mogelijk terrein naar voren te doen winnen, d. w. z. aan gindsche zijde van de Sambre te brengen.

Welke wegen waren hiertoe beschikbaar en had de concentratie van het leger ook hiermede voldoende rekening gehouden?

Reeds vroeger is opgemerkt, dat in de strook Sambre-Philippeville, in 1815 althans, geene kunstwegen waren. Aan 's Keizers aandacht was dit echter niet ontsnapt. Hem waren namelijk ¹⁾ drie wegen aangegeven, om uit Beaumont, Charleroi te bereiken, n.l.:

¹⁾ Zie VON LETTOW-VORBECK. Als voren, I, blz. 235.

1. over Strée, Marbais, Montigny en Marchienne-au-Pont, lengte $4\frac{1}{2}$ lieues (20 KM.); voor voertuigen zeer bruikbaar.

2. over Clermont, Ham sur Heure, Louverval, lengte $5\frac{1}{3}$ lieues (24 KM.); tamelijk.

3. over Barbençon, Sleurieux, Vaugenée, Yves en verder langs den weg van Philippeville-Charleroi, lengte 9 lieues (40 KM.).¹⁾

In de Carte des étapes vindt men in het geheele vak slecht ééne nevenroute van Beaumont naar Charleroi, aangegeven met $7\frac{2}{3}$ lieues (34 KM.). Raadpleegt men de kaart van CAPITAINE, die NAPOLEON heeft benut, dan vindt men wel meer wegen, die voor evenwijdigen aanmarsch naar het Sambre-vak Marchienne-au-Pont—Châtelet kunnen dienen, maar waarschijnlijk waren die niet voor voertuigen bruikbaar.

Voor den aanmarsch van een leger van 120.000 man, met een rivierovergang in het vooruitzicht en met het doel snel terrein te winnen, was het wegennet bepaald ongunstig.

Waarschijnlijk om deze reden had SOULT het voorstel gedaan, om in het vak Maubeuge—Beaumont op te marcheeren en dan vermoedelijk van hieruit aan weerszijden van de Sambre voorwaarts te rukken. Hieraan waren zeker voordeelen verbonden: men had op den linker Sambre-oever de reserve-cavalerie beter kunnen gebruiken en vooruitschuiven; men had een eventueelen weerstand achter de Sambre onmiddellijk kunnen breken; men had den in zijne kantonnementen verrasten vijand grootere verliezen kunnen toebrengen. Maar aan den anderen kant kon men, om snel vooruit te komen en om snel een weerstand te breken, een leger van 120.000 man niet in twee colonnes laten marcheeren; verder bleef het ook eene ernstige zaak eene rivier als de Sambre tusschen beide colonnes te laten, met een wellicht verzamelden vijand in de linkerflank.

De hoofdzaak echter, waarom de Keizer niet op SOULT's voorstel in ging, zal wel geweest zijn, dat hij voor alles verrassend wilde optreden en dat hij in de lijn Maubeuge-Philippeville één dag vroeger en dus sneller kon opgemarcheerd zijn dan in de lijn Maubeuge-Beaumont.

Wij gelooven ook, dat het oorspronkelijk 's Keizers voornemen is geweest den 14^{en} Juni — den dag van Marengo — de vijandelikheden te openen. Daarvoor spreken, o.i. zijn vertrek uit Parijs op den 12^{en} en de door hem voor den 13^{en} aangegeven opstellingspunten.

Maar toen de Keizer den 12^{en} de reserve-cavalerie nog te Laon vond, en hij den 13^{en} bij samenkomst met SOULT te Avesnes volledig bekend werd met de gevolgen van de tegenstrijdige bevelen, die de majoor-generaal had gegeven, was hij wel genoodzaakt, den 15^{en} Juni den veldtocht te openen. Den 14^{en} moest hij gebruiken

¹⁾ De plaatsnamen zijn naar de kaart van CAPITAINE van 1796 op 1: 864.000. De afstanden zijn grooter dan hier aangegeven.

om den rechtervleugel en de reserve-cavalerie te verzamelen; gelijktijdig deed hij toen den linkervleugel en het centrum naar voren opsluiten, wat oorspronkelijk wellicht niet in zijn bedoeling zal hebben gelegen.

De uitvoering van het ontworpen plan kan derhalve niet als volmaakt worden beschouwd. In weerwil hiervan is de opmarsch van het Fransche leger in ontwerp en uitvoering eene van de geniaalste manoeuvres uit de Napoleontische veldtochten.

Arnhem, 1912.

De Landmacht in Suriname,

DOOR

MAC KENZIE,

1ste-Luitenant-Kwartiermeester.

(Vervolg en slot van blz. 788 van den voorgaanden Jaargang.)

Door den slechten toestand, waarin de kolonie bij voortdoring verkeerde, was de Edele Societeit gedwongen van hare bevoegdheid — haar toegekend bij artikel 32 van het octrooi — gebruik te maken en het Opperbestuur der kolonie in handen te geven van de Algemeene Staten, zoodat hiermede de zorg voor het krijgswezen overging op *den Staat*, d. w. de Republiek der Vereenigde Nederlanden (later de Bataafsche republiek).

Door den Gouverneur FRIDERICI en de officieren van de bezetting en de zeemacht, werd de eed van trouw afgelegd aan „Hunne Hoog Mogenden of aan zoodanige regeering, welke door den wille des volks in het vervolg zal worden gekozen” (1796).

Velen van de soldaten der societiestroepen zullen ook wel in dienst der Republiek zijn overgegaan.¹⁾

De sterkte, zoomede de formatie der troepen, door de societeit in dienst gehouden, bedroeg toenmaals (pl.m. 1795) volgens BOSSCHART:

infanterie 3 bataljons, onder een kolonel	pl.m. 1100 man.
artillerie	„ 166 „
ingenieurs	„ 5 „
corps jagers	„ 153 „
corps vrij-negers (guides)	„ 192 „
geneeskundige dienst	„ 17 „
totaal ruim	1600 man.

Die troepen waren in den loop der tijden (sinds 1770) geheel stelselloos in kleine detachementen, soms zelfs ter sterkte van 4 tot 6 man over de geheele kolonie versnipperd en vormden het z.g. militaire cordon, ten einde de kolonie tegen de invallen der Boschnegers te beschermen en het wegloopen der slaven tegen te gaan.

KAPPLER, in zijn boekwerk „Zes jaren in Suriname 1836—1842”, verhaalt dat „van kwartier tot kwartieruurs zich wachthuizen

---

1) De directie van den militairen staat, berustte bij een comité „tot de zaken van de koloniën en bezittingen op de kust van Guinea en in America”.

en piketten bevinden, die gedeeltelijk van den hoofdpst uit bezet werden, gedeeltelijk eene vaste bezetting hadden.

„De wapenkreet doorliep in weinige minuten den Cordonweg van het eene eind tot het andere. Het onderhoud der wegen, gebouwen en bezettingen veroorzaakte groote kosten. Sinds den vrede met de Boschnegers en Indianen,¹⁾ werden posten ingetrokken en andere geraakten hoe langer zoo meer in verval, tot ten laatste in het jaar 1844 de Cordonwegen verlaten werden en men er tegenwoordig bijna geen spoor meer van ontdekken kan.”

De kolonie Suriname werd in 1799 door de Engelschen in bezit genomen. In den kriegsraad, welke gehouden werd alvorens te capituleeren, werd besloten aan de formatie tot overgave in eenigszins gewijzigden vorm te voldoen, „daar de omstandigheden, „waaraan zig sedert eenigen tijd de kolonie bevondt, eene be-„hoorlijke verdediging onmogelijk maakte en omdat er geene „andere middelen waren om de kolonie van eene totale omwen-„teling en verwoesting te bevrijden en alzoo de kolonie te stellen „onder immediate protectie van Zijne Britsche Majesteit”. (HARTSINCK.)

De troepen gingen over in dienst van den Koning van Engeland en kregen den naam van Royal white en Royal black chasseurs.

Drie jaren later, in 1802, vinden wij hen weder onder de vanen der Bataafsche Republiek.

Bij den hernieuwden aanval op onze kolonie door de Engelschen (25 April 1804), was men tot de capitulatie besloten, hoezeer de militaire leden van den kriegsraad zich daartegen verzetten, „de defensiestaat van de kolonie te respectabel achtende, om zich zonder verdediging over te geven”. (WOLBERS.) De capitulatie was gunstig voor het garnizoen. Het mocht met krijgseer uittrekken, de officieren behielden hunne degens en de mindere militairen, die begeerden in dienst te komen van Z. B. M., zouden daarvoor worden geëngageerd.

Aangeteekend dient hier te worden, dat het grootste gedeelte der soldaten in dien vreemden dienst overging.

Toen de kolonie in 1816 door de Engelschen werd teruggegeven, werd de Grondwet van het Rijk van kracht en de bezetting tot een deel van het Rijksleger verklaard. De kosten der bezet-

---

1) Men was hiertoe overgegaan omdat werd ondervonden „dat alle togten, niet alleen onoverkomelijke zwaarigheden in hadden, maar behalve dat, zeer kostbaar waren, wijl ieder Commando meer dan 100.000 guldens te staan kwam, zo aan vergoeding van slaaven als anderszins, zonder dat door al die zware kosten, moeite en gevaren, op verre na werd voldaan aan het noodwendig oogmerk, om dat verderfelijk gespuis of uit te roeien of zo verre te brengen, dat zij niets nadeeligs konden ondernemen” (HARTSINCK).

ting kwamen nu ten laste van den *Staat der Nederlanden, hetgeen tot op den huidigen dag nog het geval is.*

Twee bataljons jagers van het Rijksleger werden aangewezen, om de bezetting van Suriname te vormen, terwijl de benoodigde jagers werden aangeworven bij het koloniaal depotbataljon N°. 33, in Harderwijk resideerende. (In 1843 werd het Koloniaal Werfdepot opgericht en in 1909 de Koloniale Reserve. Deze laatste voorziet thans in de recruiteering van militairen voor West-Indië.)

De bezetting van Suriname sinds 1816 vond ik, als volgt:

INFANTERIE.

2 Bataljons jagers n°s. 10 en 11 van het Rijksleger.

Bij de hernummering der Infanteriekorpsen in Nederland kregen die bataljons de nummers 27 en 28. (1819.)

De beide bataljons n°s. 27 en 28 werden in 1821 te zamen gevoegd tot het bataljon jagers n°. 27, bestaande uit 9 compagnieën, waarvan 7 compagnieën in Suriname, 1 compagnie op Curaçao en 1 compagnie op St. Eustatius en St. Martin.

In het jaar 1832 werd het bataljon jagers n°. 27 *verminderd* tot 5 compagnieën, n.l. 3 compagnieën in Suriname en 2 op Curaçao, St. Eustatius en St. Martin.

ARTILLERIE.

Het bataljon artillerie n°. 6 van het 1ste bataljon veldartillerie van het Rijksleger, bestaande uit 2 compagnieën, waarvan de 1ste compagnie in Suriname en de 2^e op Curaçao.

KOLONIALE GUIDES.

1 compagnie negers. (In 1862 opgeheven.)

KORPS INVALIDEN.

Onbekwame soldaten, ook invaliden, bleven in de kolonie en bij het korps geplaatst.

Een klein tafereel uit het tijdperk 1836—1842, belangwekkend als schets van het soldatenleven van dien tijd, vond ik bij KAPPLER:

„De eerste behoefte des levens, het voedsel, is wijselijk voor het heete klimaat berekend, d. i. weinig en mager.

„Behalve een pond goed wittebrood wordt eene uit $\frac{5}{14}$ pond rijst en $\frac{3}{7}$ pond pekervleesch bereide soep voorgediend, waarvan hij den invloed op de lichaamskrachten kan berekenen, die ze zelf heeft gegeten. Des middags maken bananen, die van de soldij ingekocht en met $\frac{1}{14}$ pond spekvet overgoten werden, den hoofdschotel uit.

„Bovendien werd elken morgen een borrel uitgedeeld; aan welken *de meesten boven al het overige* de voorkeur gaven.

De soldij van den soldaat bedroeg ongeveer 10 gulden 's maands, doch hiervan werd voor verscheidene posten zooveel ingehouden, dat er niet veel overschoot.

„De garnizoensdienst was echter over het algemeen even gemakkelijk ingericht, als voeding en kleeding spaarzaam berekend waren.

„De vele vrije tijd, die den soldaat overschoot, en het gebrek, aan betamelijke uitspanningen¹⁾ werkten bij hen niet weinig het zedenbederf in de hand.

„Menig pas aangekomene geeft zich uit verveling of door slecht gezelschap verleid, aan den drank over. Verreweg de grootste helft van het corps is helaas aan deze ondeugd verslaafd en daar de prijs van de jenever te hoog is dan dat de soldaat, zooveel hij ervan wenscht te gebruiken, wordt die door de goedkoopere Dram²⁾ vervangen.

„Het is opmerkelijk tot welk een hoogte enkelen het in het drinken gebragt hebben; want er zijn sommigen, die er twee flesschen daags van kunnen gebruiken, zonder er door bevangen te worden.”

Alzoo, van af 1816, was de landmacht een deel geworden van het Nederlandsche leger en werden de uitgaven bestreden uit de rijksmiddelen. De officieren werden voortaan door den Koning benoemd; zij werden in de kolonie opgeleid (voor zover de vorming in Suriname tot officier den naam van „opleiding” mocht dragen), of uit Nederland gezonden.

Bij Zijner Majesteits besluit van 12 November 1857 N°. 56 werd het officierskorps alleen door officieren van het Nederlandsche leger aangevuld blijkens art. 1 vgg. van het besluit, luidende:

Artikel 1. In de behoefte aan hoofd- en verdere officieren bij de landmacht in West-Indië wordt voortaan voorzien door het tijdelijk detachceeren derwaarts van het leger hier te lande.

Artikel 2.

Zij worden verkozen uit hen, die zich voor eene bestemming naar West-Indië genegen mogten verklaren.¹⁾

Hoe de sterkte toenmaals was, heb ik niet met juistheid kunnen vaststellen, alleen begint deze een vasteren vorm aan te nemen in het jaar 1862.

In het „Verslag van het beheer en den staat der Nederland-

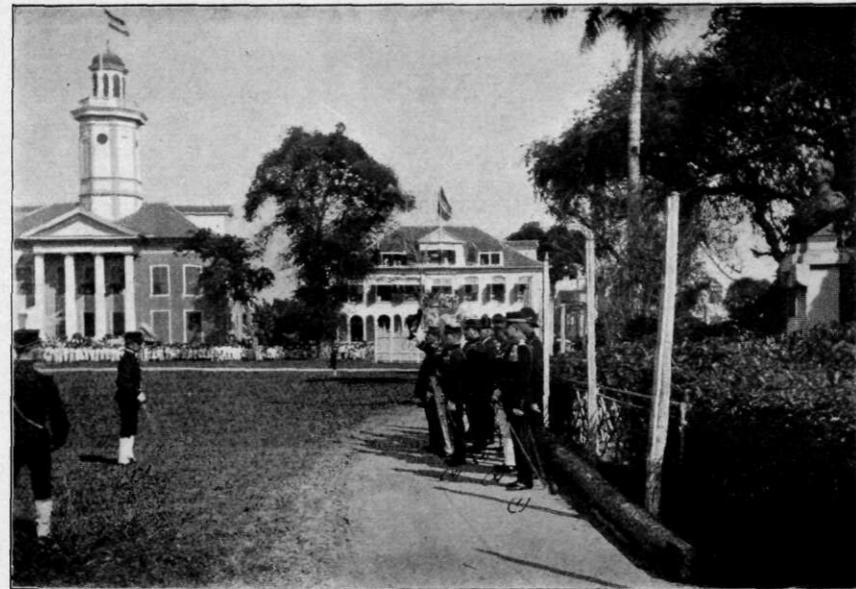
1) Thans evenzoo.

2) Dram is het door destillatie verkregen product van melasse en bevat 75 pct. alcohol.

3) Dit besluit werd in 1860 in dier voege gewijzigd, dat de aanvulling van het officierskorps plaats vond: 1°. door hen, die op de K. M. A. speciaal voor den West-Indischen dienst werden opgeleid (infanterie en artillerie) en 2°. door de detachceering van Ned. officieren.

De bepaling ad 1 verviel in den loop der jaren.

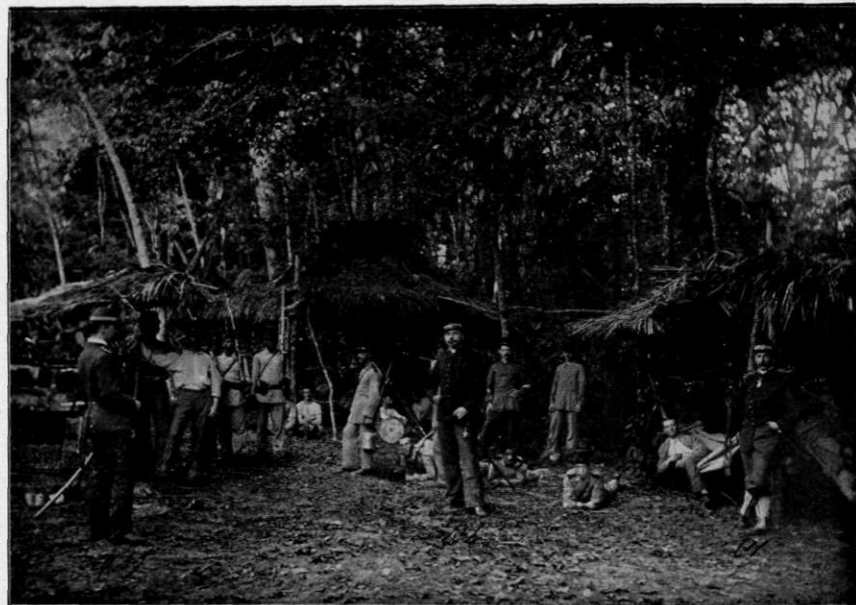

PARADE OP 31 AUGUSTUS 1911 OP HET GOUVERNEMENTSPLEIN.
 (1) Luit.-Kwartiermeester J. J. Mac Kenzie (Ned.); (2) Officier van gezondheid 1e klasse Dr. E. A. Koch;
 (3) Kapitein-Commandant der troepen F. C. H. Hirschmann; (4) Eerste-Luitenant-Adjutant W. Bueno
 de Mesquita; (5) Eerste-Luitenant J. C. van Hengel; (6) Tweede-Luitenant W. C. van Duinen. Nummers
 1 en 2 in thans vervallen uniform.

KAPITEIN J. H. TEUNIS,
 2 Juli 1867 ingedeeld als 2e luitenant b h. bataljon
 Jagers No. 27.

KAMPEERENDE WEST-INDISCHE TROEPEN.
 (1) Kapitein F. G. J. Bosschart; (2) 2e Luitenant L. van de Pol; (3) 2e Luitenant J. N. van der Berg,
 allen gedetacheerd v. h. Ned. Leger.

KOLONEL J. C. DE NORMANDIE 'S JACOB,
 van 1853—1861 Commandant der troepen en van het
 garnizoen in Suriname, Ridder 4e klasse M.W.O.

sche bezittingen in West-Indië en van die ter kuste van Guinea'' over 1862 is vermeld eene beschrijving van het militaire beheer.

De landmacht bestond toen uit:

a. de schutterij te Paramaribo (opgericht in 1816 en, bij Gouv. besluit van 1835 N°. 14, nader samengesteld uit 5 compagnieën. Sedert zoo gebleven!)

b. de gewapende burgermacht in de districten.

c. het bataljon jagers N°. 27, de compagnie artillerie, de koloniale guides en de invaliden.

De sterkte der troepen was op 31 December 1862, als volgt:

	Officieren.	Onderoff. en minderen.
3 compagnieën van het bataljon jagers n ^o . 27	15	614
1 compagnie artillerie	5	192
Invaliden		7
Geneeskundige dienst	10	
Militaire administratie.	1	
	31	813
Volgens de formatie moet de sterkte zijn	39	826
Incompleteet.	8	13

Het emplacement was, als volgt:

	Officieren.	Minderen.
Fort Zeelandia te Paramaribo	10	296
Post Poelepantje		20
Fort Nieuw-Amsterdam	5	145
Seinpost Jagtlust		2
Quarantaine etablissement		2
Post Montpellier	1	41
Bezetting in Nickerie.	2	80
Post Coronie	2	58
„ Gelderland	1	20
„ Republiek.	1	24
„ Sommelsdijk	1	45
„ Nassau		10
„ Rac à Rac		24
„ St. Barbara	2	24
Plantage Hazard		10
Plantage Nyd en spyt		12
Militair Hospitaal te Paramaribo. ¹⁾	6	
Totaal	31	813

1) Onder Gouverneur CROMMELIN werd in 1758 een aanvang gemaakt met het bouwen daarvan, terwijl het in 1760 in gebruik is genomen. Sedert 1821

Als eigenaardige bijzonderheid moet aangeteekend worden, dat in het „Verslag” melding gemaakt wordt van het feit, „dat het schijfschieten met het geweer in dat afgelopen jaar niet had plaats gevonden”.

Aan de militaire- en gevechtswaarde dier troepen zal op zoo'n manier wel wat ontbroken hebben, denk ik!

Met 1 Januari 1869 trad eene nieuwe formatie in werking, volgens welke de bezetting van Suriname uit 28 officieren en 618 man bestond.

Op de begrootingen van 1872 en 1873 werden de posten voor suppletie der troepen verworpen, ten einde zoodoende te geraken tot *geheele afschaffing* van de uitgaven voor de bezetting der West-Indische koloniën.

Het Koninklijk besluit van 19 October 1873, N°. 15, reorganiseerde weder de bestaande formatie, daar men niet tot afschaffing, maar slechts tot eene vermindering der organieke sterkte durfde overgaan.

Suriname verkreeg 2 compagnieën infanterie van 13 officieren en 430 man en een detachement artillerie van 1 officier en 40 man, hetwelk, met inbegrip van den geneeskundigen dienst, een totaal geeft van 22 officieren en 470 man.

Bij wijze van proef werd later de formatie met 100 man verminderd en werd in 1901 het detachement artillerie als zelfstandig onderdeel opgeheven; deze proef werd bestendigd bij Kon. besluit van 11 April 1902, N°. 48.

Wederom werd in 1908 de bezetting verminderd tot 1 compagnie infanterie bij besluit van 22 October 1908, N°. 52.

Deze formatie bestaat, met eenige later aangebrachte wijzigingen, op dit oogenblik nog en ziet er aldus uit:

	Officieren.	Minderen.
<i>Compagnie Infanterie.</i> (Gedetacheerd onderdeel van het Oost-Indisch leger.)		
Kapitein (1)	1	
Luitenant-adjutant (2).	1	
Luitenant (3)	4	
Serg.-Majoor of adj.-onderoff.		1
Fourier		1
Sergeant		12
Korporaal		24
id. Klee- en schoenmaker		2
Korp., Sergt. of Serg.-maj. staf-hoornblazer		1
Transporteeren	6	41

dient het militair-hospitaal ook ter verpleging van burgerpersonen. (OUDSCHANS DENTZ „Geschiedkundige aantekeningen over Suriname en Paramaribo”). De sterkte aan verpleegden wisselt af tusschen 500 en 600 hoofden per dag, waarvan $\pm$ 3 tot 5 pCt. militairen.

	Officieren.	Minderen.
Transport	6	41
Tamboers }		5
Hoornblazers }		5
Infanterist 1 ^{ste} klasse		33
Fuseliers		208
<i>Artillerie.</i>		
Sergant-majoor geweer maker		1
<i>Militaire administratie.</i>		
Luitenant-kwartiermeester (4)	1	
Serg.-majoor kwartiermeester (5)		1
<i>Geneeskundige dienst.</i>		
Officieren van gezondheid der 1 ^{ste} klasse	1	
» » » » 2 ^e »	5	
Militair-Apotheker 2 ^e klasse	2	
<i>Militaire schrijvers.</i>		
Sergeant-majoor		1
Sergeant		1
Korporaal of soldaat		1
Totaal	15	292

BIJZONDERE OPMERKINGEN.

(1) De kapitein is compagnies- tevens korpscommandant. (Zie mijn artikel in het Militair Rechterlijk Tijdschrift 1911, deel VII, aflevering 2.)

(2) De adjudant der troepen is tevens adjudant van den Gouverneur.

(3) Een luitenant is belast met het commando over het thans eenige gedetacheerde onderdeel n.l. te Albina aan de Marowyne.

Deze post werd indertijd noodig geacht voor de inwoners van dit plaatsje, om het district te beveiligen tegen den overlast van de ontsnapte gevangenen uit de Fransche strafkolonie aan de overzijde, n.l. St. Laurent, St. Maurice en St. Jean, alwaar een groot aantal van de ergste misdadigers eene betrekkelijke vrijheid genieten. Bovendien konden, als liggende Albina in het gouddistrict, er ongeregeldheden en arbeidersquaestiën ontstaan!

Plannen zijn nu weder in overweging om het detachement infanterie op te heffen en den luitenant-commandant tevens districts-commissaris (civiel-gezaghebber) van district Marowyne te doen vervangen door een civiel ambtenaar.

(4) Voor eenigen zal het vreemd schijnen, dat bij deze kleine formatie een officier van administratie in de sterkte is gevoerd gebleven, zoo geheel afwijkend van hetgeen in Nederland, Oost-Indië en Curaçao geschiedt.

Naast zijne eigentlijke functie toch, heeft deze officier nog andere administratieve werkzaamheden, welke niet zoo gemakkelijk door anderen kunnen worden waargenomen.

(5) Deze functionaris heeft het beheer over de militaire verplegingsinrichtingen; vroeger waren de infanterie-officieren daarmede belast en daardoor dikwijls onttrokken aan hunne gewone diensten.

Bij deze formatie springt het groote verschil met vroeger onmiddellijk in het oog, n.l. dat het Hollandsche regime is uitgeschakeld en het Nederlandsch-Indische daarvoor in de plaats is getreden.

Bij Koninklijk besluit van 16 Mei 1908, N°. 55 is n.l. het beginsel aanvaard, dat, voortaan in de eerste plaats, *de officieren van het Indische leger* voor eene detachering naar West-Indië worden aangewezen, terwijl de minderen, behorende tot de Koloniale Reserve, alhier voor 3 of 6 jaren worden gedetacheerd.

Voor de Nederlandsche officieren heeft dit beginsel (en een duur beginsel, want in de laatste jaren is de begroting van uitgaven steeds stijgende, ten gevolge van daaruit noodzakelijk voortvloeiende maatregelen!) een m.i. zeer te betreuren einde gemaakt aan de mogelijkheid kennis te maken met Suriname en Curaçao, eene kennismaking, welke voor menigeen steeds aangename herinneringen aan land en volk oplevert, terwijl nu reeds de ervaring getoond heeft, dat Oost-Indische officieren weinig of of geen lust betoonen naar West-Indië te gaan. De aanvulling van het officierskorps ondervindt dan ook vele moeilijkheden.

Wat de minderen betreft, zij hier een résumé van eenige aanschrijvingen van het Departement van Koloniën ter zake vermeld:

1°. Die tot de vroegere landmacht behooren, kunnen zich bij verbreking van hun dienstverband en bij reëngagement voor 6 jaren verbinden bij de koloniale troepen, zoowel in- als buiten Europa, mits zij overigens voldoen aan de strenge keuringseischen, vastgesteld bij Kon. besluit van 2 April 1908 (St.bl. N°. 106) en genegen zijn hun dienstverband in Oost-Indië uit te dienen.¹⁾

2°. Die zich willen engageeren, kunnen zulks niet doen speciaal voor West-Indië, zooals vroeger, doch voor de koloniale tróepen in het algemeen.

1) Een groot gebruik is daarvan niet gemaakt kunnen worden, daar de meesten der vroegere bezetting niet aan de strenge keuringseischen voldeden, zoomede velen of niet met hun gezin naar Oost-Indië wilden vertrekken of bij overigens geschikt fysiek behept bleken te zijn met filariaziekte en treef, welke in Oost-Indië zoo goed als niet bekend zijn en voor welker verspreiding men vreest. Aan eene verbintenis bij den militairen dienst is voor inlanders — van wie velen lijdende zijn aan die kwalen — hiermede een einde gemaakt. Zie omtrent „Filaria in Suriname” de verhandeling van den Officier van gezondheid 2^e kl. P. C. FLU. Algemeene landsdrukkerij 1911. Treef komt — zooals een officier van gezondheid mij mededeelde — overeen met

3°. Dat voortaan alle genoemde militairen van af den datum hunner verbintenis zullen behooren tot het Oost-Indische leger en beschouwd worden *gedetacheerd* te zijn in West-Indië, met bepaling tevens, dat zij 3 jaren of (echter niet dan bij hooge uitzondering) 6 jaren in deze kolonie zullen verblijven.

Zooals gebleken is, heeft de landmacht in West-Indië in den loop der tijden eene geheele wordings- en wijzigingsgeschiedenis achter den rug om ten slotte een onderdeel te worden van het leger in Nederlandsch-Indië met al de gevolgen daarvan, als kleeding, bewapening, administratie, enz.

Men zal zich afvragen, hoe het komt, dat de bezetting telkens en telkens wijziging, maar vooral vermindering onderging!

Het antwoord is, gemakkelijk te geven.

De kolonie Suriname n.l. ligt geheel buiten het wereldverkeer en deze toestand zal wel blijven bestaan, ook al mocht het groote verkeer te water, als gevolg van de opening van het Panama-kanaal, eene eenigszins andere richting nemen.

Door hare ligging en vooral door den geringen vooruitgang der laatste jaren wekt zij zeker de hebzucht niet op van andere mogendheden.

Doch neemt men eens voor een oogenblik aan, dat eene buitenlandsche mogendheid de kolonie in bezit zou willen nemen, dan tòch is de landmacht niet in staat, naar de huidige begrippen, tegenweer van belang te bieden. Zij is derhalve uitsluitend bestemd tot handhaving van binnenlandsche rust en orde.

Waar nu vroeger (1770—1844) op verschillende punten in de kolonie militaire posten noodig waren, ter beveiliging zoowel naar binnen als naar buiten, zoo is èn door de beëindiging van den strijd tegen de Marrons èn door moderne inzichten en toestanden, bij eene in het algemeen rustige en vreedzame bevolking, eene sterke bezetting onnoodig gebleken.

Daarbij komt nog, dat in het laatste tiental jaren de bezettingen van het fort Nieuw-Amsterdam en post Nickerie zijn opgeheven, wellicht uit de overweging, dat, voor de eerste, eene legering van troepen zoo dicht bij de stad Paramaribo niet noodig was, daar toch bij rustverstoring binnen korten tijd troepen beschikbaar zijn (dit is gebleken o.a. bij de immigrantenoproeren op de plantages Alliance en Mariënborg in 1902), en voor de tweede, eene uitbreiding van het *politiekorps* heeft plaats gehad.

„idiosyncrasie”, zooals wij dat kennen voor geneesmiddelen b.v. antipyrine en voor genot- en voedingsmiddelen, met dit verschil dat „treef” zich altijd uit door het optreden van uitslag. Vaak wordt in den droom aangegeven, wat treef is b.v. uien, visch, enz. Men neemt aan dat degene, die toch blijft gebruiken, wat zijn treef is, melaatsch wordt. Treef is afgeleid van het Hebreuwsche woord „Terefa”, hetwelk *onrein* beteekent.

(Bij wijze van proef werd in 1907 de *militaire* post als zoodanig opgeheven en verkreeg de ter plaatse gevestigde commissaris de beschikking over een 20-tal als politieagent dienstdoende militairen.)

Thans staan wij weder aan den vooravond van veranderingen!

Of deze veranderingen eene afschaffing dan wel eene inkrimping met zich zullen brengen, is niet bekend.

Wèl staat vast dat èn door de Koloniale Staten èn door vele autoriteiten, welke geacht moeten worden van de toestanden alhier volmaakt op de hoogte te zijn, èn door een deel der burgerij, blijkens haar, aan den Gouverneur gezonden verzoekschrift, eene algeheele afschaffing der militaire bezetting *ongewenscht* wordt geacht. Naar mijne meening zelfs gevaarlijk bij den — tegenwoordig — minder goeden geest onder een deel der Britsch-Indische bevolking!

Gewis zal het Bestuur de noodige aandacht schenken aan de waarschuwingen van uit de kolonie en zal, tenzij een behoorlijk (maar goedkooper!) equivalent — zoowel repressief als preventief — gevonden kan worden, de landmacht wel niet verdwijnen.

Eene inkrimping zal vermoedelijk volgen, maar in dat geval bedenke men, dat men tot de uiterste grens zal zijn genaderd!

Had het gewapende politiekorps — voor 75 % uit inlanders bestaande — eene betere reputatie, eene reputatie welk het o.a. bij de bekende KILLINGER-zaak in 1910 niet hooger heeft weten op te voeren (integendeel), dan was de oplossing van het reeds lang vele-hoofden-en-pennen-in-beroering-brengende vraagstuk spoedig gevonden en..... zou de landmacht tot de geschiedenis behoren!

Paramaribo, 1912.

Gevechts- en Pionieroefening bij het 6^e Regiment Infanterie.

„Gij, theoreticus van de K. M. A. De pionieroefeningen, die ge beschrijft, kunnen misschien voor een gedeelte door de cadetten gehouden worden, bij den troep is er *geen tijd, geen geld en geen gelegenheid voor.*

Ziedaar, het gewone gezegde, waarmede men trachtte mij schriftelijk en mondeling het zwijgen op te leggen, als ik betuigde, dat men bij den troep òf de Pionier- en Versterkingskunst negeerde, òf in eene geheel verkeerde richting werkzaam was.

Ik beweerde, dat er bij eene goede indeeling van werkzaamheden wèl tijd en gelegenheid bestond, en dat het legerbestuur ongetwijfeld meer geld voor pionieroefeningen zou beschikbaar stellen, als men kon aantoonen, dat het voor dit doel verstrekte geld niet voldoende was, maar dat men dan moest beginnen, de toegestane gelden voor nuttige pionieroefeningen te besteden. De hoofdoorzaak zit in het „Onbekend maakt onbemind”.

Vele knappe tactici hebben zich bij ons niet voldoende verdiept in de veldversterkingskunst, terwijl vele technici bij ons, over het algemeen niet aan tactiek doen en daardoor de zeer eenvoudige techniek veel te zwaarwichtig opvatten.

„Where there is a will, there is a way”, en dit hoop ik met onderstaande regelen aan te toonen.

Op 12, 13 en 14 November l.l. werd door mij, op last van den Kolonel-Commandant van het 6^e R. I., eene pionieroefening gehouden. Ik durf gerust te zeggen, dat deze oefening bij den troep in sloeg, dat er door officieren, kader en manschappen met een buitengewonen ijver gewerkt werd en dat er in 6 uur tijd door onze mannen eene hoeveelheid arbeid geleverd is, waarvan niemand een denkbeeld had.

Algemeen was dan ook de meening, dat dergelijke oefeningen veel meer moesten worden gehouden.

Dankbaar moeten wij den Kolonel WEURINGH zijn, dat Z.H.E.G. het initiatief nam voor deze voor alle Wapens zoo hoogst noodige oefening.

De theorie van „immer aanvallen” is heel mooi, maar wij moeten daarbij niet vergeten, dat wij in werkelijkheid heel dikwijls ons heil in eene verdedigende stelling zullen moeten zoeken, en dan moeten weten, hoe deze volgens moderne beginselen moet zijn ingericht. *Men weet dat op het oogenblik lang niet goed genoeg.*

De infanterie heeft nooit gezien, hoe zij haar moet inrichten, de cavalerie heeft nooit gezien, dat zij bij hare verkenning niets

*Schryftl. en
infanterie*

ziet, de artillerie heeft nooit gezien, dat zij geen doelen ziet, en dat zij, al ziet zij doelen, eene minimale trefkans heeft op moderne dekkingen. Met opzet spreek ik van eene gevechts-pionieroefening, omdat de pionieroefeningen, zooals die elk jaar worden uitgetrokken op de tableaux voor recrutenopleiding, *geen nut* hebben.

Afzonderlijke oefeningen voor soldaten in keukens graven, loopgraven maken, mooi vlechten, is tijd verspillen!

De soldaat moet op pioniergebied kunnen knopen en sjourren en niets anders, en gewoonlijk kent men daarvan juist bijna niets.

De pionieroefeningen moeten dus steeds samengaan met andere gevechts- en velddienstoefeningen en maken een onderdeel daarvan uit. Het kader moet daaraan de leiding weten te geven. Laten wij hopen, dat door goede voorschriften, die niet slaafs gevolgd worden, binnen korten tijd eene *goede leiding* mogelijk zal zijn.

En nu ter zake.

Einde October werd mij door den Kolonel WEURINGH de opdracht gegeven, om met het kader en de beschikbare oude manschappen van het regiment eene pionieroefening te houden, in den geest, zooals die met de cadetten gehouden werd, en door mij in dit Tijdschrift beschreven was. Voor een en ander kon ik over 75 gulden beschikken.

Ik deed daarop 3 voorstellen:

1°. Het maken van eene groepversterking. *Onkosten*: Aankoop van hout voor enkele, als modellen, te maken schuilplaatsen, uitkijkposten, enz.

2°. Het maken van eene schipbrug over de Mark, beneden Breda (23 M. breed). *Onkosten*: Boothuur, huur van steigermateriaal en aankoop van hout voor brugdek.

3°. Vellen van boomen, maken van eene verhakking van die boomen en daarna vloten van die boomen naar de kazerne. *Onkosten*: Aankoop van boomen.

Bij alle deze drie oefeningen blijft het aangekochte hout het eigendom van het regiment en kan later als oefeningsmateriaal gebruikt worden.

De R.-Ct. wenschte, dat de oefening in November zou plaats hebben, met het oog op het vertrek van de oude manschappen.

De schipbrug was in November minder gewenscht, daar de Mark ter plaatse vol ligt met beetwortelschuiten, en ik aan die plaats gebonden was, door het steigermateriaal.

Voor ten 3°. is de gunstige tijd 15 Januari, aangezien het Rijksboschbestuur dan partijen boomen in het publiek verkoopt en men voor weinig geld vele nog te vellen boomen in eigendom krijgt.

De keuze viel dus op 1°: Het maken van eene groepversterking.

Eene groepversterking vervangt de ouderwetsche schans, waaraan zeer veel nadeelen verbonden zijn. Zij past meer in de offensieve gedachte, versterkt in hoofdzaak het frontaal vuur, voegt zich beter naar het terrein, en heeft minder trefkans. Zij bestaat uit eene vereeniging van gevechts- en afwachtingsdekkingen, die naar alle zijden vuur kunnen geven en door eene hindernis omringd zijn.

Het personeel, dat aan de oefening zou deelnemen, werd uitgebreid, zoodat ik daarvoor tot mijne beschikking kreeg:

- 1°. de cadetten der infanterie van de K. M. A.,
- 2°. de wielrijdercompagnie,
- 3°. de sectie mitrailleurs van 6 R. I.,
- 4°. de 4 compagnieën van het regiment, die de winterploeg onder de wapenen hadden, pl.m. 270 miliciens,
- 5°. de kaderschool,
- 6°. pl.m. 130 oude manschappen met het overige kader van het regiment.

Deze uitbreiding van personeel was zeer naar mijn genoegen, daar nu de pionieroefening een onderdeel werd van eene gevechtsoefening, en dat is toch de richting, die wij uit moeten.

Op 12 November beschikte ik over 3° t. m. 6°, 3° en 4° werkten, 6° beveiligde en 5° verkende als tegenpartij de voorposten.

Op 13 November beschikte ik over 1° t. m. 6°.

Er werd aangenomen, dat eene Noordpartij eene stelling had ingenomen van Cadettenkamp te Hoefke. De rechtersector van deze stelling, gelegen in den noordhoek van het Cadettenkamp, moest door 1 bataljon en de sectie mitrailleurs in staat van verdediging worden gebracht. Dit bataljon werd geformeerd uit de 4 compagnieën, die de winterploeg onder de wapenen hadden. Op 12 November werkten in dien sector 4 compagnieën en 8 man van de mitrailleurs, gedurende $3\frac{3}{4}$ uur (150 man in het steunpunt en 120 man oostelijk daarvan). Op 13 November werkten 3 compagnieën en 8 man van de mitrailleurs $2\frac{1}{2}$ uur (90 man in het steunpunt en 120 man oostelijk daarvan), terwijl 1 compagnie nieuwe manschappen met de kaderschool de voorposten betrok, (feitelijk eene zaak van den brigade-commandant) en later sectorreserve achter den rechtervleugel van de stelling werd. Bovendien werden door de bezetting, ter directe beveiliging, nog de patrouilles, bedoeld in Infanterie. II, uitgezonden.

De Zuidpartij, gevormd door de cadetten der Infanterie der K. M. A., waarbij 130 oude manschappen van 6 R. I., en de wielrijdercompagnie, kreeg opdracht:

- 1°. eene aangewezen strook te verkennen,
- 2°. intact gebleven bruggen te bezetten,
- 3°. door eene krachtige openlijke verkenning den *rechtervleugel* van de stelling vast te stellen,
- 4°. de noodige inlichtingen omtrent *dien vleugel* te verschaffen.

Dit alles in verband met een voorgenomen offensief optreden van de Zuidpartij.

De Noordpartij bracht den rechtersector, als volgt, in staat van verdediging. Op den rechtervleugel, vooruitspringend, eene groepversterking voor ééne compagnie met de sectie mitrailleurs.

Van uit de groepversterking werd het terrein vóór de links en meer achterwaarts liggende gevechtsdekkingen geheel geëfileerd, terwijl dit rechts vóór de hieronder vermelde schijndekkingen eveneens met infanterie- en mitrailleurvuur het geval was.

De groepversterking was voorzien van 3 open gevechtsdekkingen voor $\frac{1}{2}$ sectie, 2 overdekte gevechtsdekkingen met plaats voor $\frac{1}{2}$ sectie, maar bezetting voor $\frac{1}{4}$ sectie, eene afwachtingsdekking voor $\frac{1}{2}$ sectie, en eene afwachtingsdekking voor 1 sectie in de keel met 2 omgebogen en overdekte gevechtsdekkingen, die in de lengterichting vuur op de ijzerdraadversperring konden brengen. Voorts eene gevechtsdekking voor de mitrailleurs, die vuur in front en op het terrein vóór de schijndekkingen bracht. De K. M. A. was zoo vriendelijk materiaal en gereedschap voor schuilplaatsen te leenen, terwijl 3 R. V. A. de noodige bespannen voertuigen voor het transport welwillend beschikbaar stelde. Wordt elk jaar door ieder regiment een en ander aangekocht, dan heeft men spoedig voldoende voorraad. Het niet hebben van materiaal is echter geen reden, om de oefening niet te houden. In werkelijkheid heeft men ook niet altijd materiaal. Veel kan echter ook geschieden met ter plaatse aanwezige bouwstoffen. Luitenant NOLTHENIUS vervaardigde o.a. eene scherfvrije schuilplaats met ter plaatse aanwezige takken en groen van dennenhout.

De groepversterking was voorts voorzien van gedekte opstellingen voor den C.-Ct., de S.-Cn., 3 waarnemingsposten, eene latrine, eene hulpverbandplaats, hoofddekkingen en inrichtingen voor nachtelijk vuur. Alle dekkingen waren door gemeenschapsgangen onderling verbonden. Het geheel zou in werkelijkheid door eene hindernis omgeven zijn. Deze was nu over een 40 M.² door eene ijzerdraadversperring vertegenwoordigd en verder door eene ijzerdraadafsluiting aangegeven.

Links achterwaarts van het steunpunt waren de gevechtsdekkingen voor 2 compagnieën gelegen. Dit waren ook telkens dekkingen voor $\frac{1}{2}$ sectie, terwijl zich achter het midden van twee $\frac{1}{2}$ sectie-dekkingen ook weer de gedekte opstelling voor den sectie-Ct. bevond. Hierachter de gedekte opstelling voor den C.-Ct. en vervolgens de afwachtingsdekkingen voor de ondersteuningstroepen. Alles weer door gemeenschaps-loopgraven verbonden.

Zoowel de groepversterking, als de beide links aangrenzende compagnieën hadden hunne versterkingen zoo in kleur en vorm aangepast aan het terrein en gemaskeerd, dat zij volkomen onzichtbaar waren.

Met genoeg vestig ik er de aandacht op, dat de bezettingen der gevechtsdekkingen, alle jonge manschappen van de najaarsploeg, zich niet lieten verleiden, om met het hoofd boven de borstwering te komen, toen er hevig op de schijndekkingen gevuurd werd.

Rechts van den rechtervleugel waren door Luitenant NIJLAND met 5 man schijndekkingen aangelegd. Deze schijndekkingen bestonden uit opgelichte zoden en hoopjes grond, waarachter kepi's (zonder waarde) op stokken.

Luitenant NIJLAND verbeterde later het effect nog, door op bruin papier een paar oogen en een neus te teekenen en dit onder de kepi's te plaatsen.

Een kanon werd aangegeven door een boomstam op een hoopje grond, waaromheen enkele blikjes van verduurzaamde levensmiddelen waren geslagen, terwijl dit geheel door een doorzichtig masker werd omgeven. Eene exercitie-mitrailleur deed ook goede diensten. Geheel ingegraven bevonden zich hierachter 5 man met veel munitie, die zich op het gewenschte oogenblik in het achtergelegen bosch konden bergen. Luitenant NIJLAND had de gelukkige gedachte enkele petten met de achterzittende menschen door middel van een touwtje te verbinden.

Reeds dadelijk meldden de patrouilles van de Zuidpartij, dat de rechtervleugel van de stelling zich bevond op de plaats, waar in werkelijkheid niets anders dan schijndekkingen waren. Een aanval van de Zuidpartij, die nu verder werd doorgezet, dan tactisch juist was, en die ten doel had, om de bezetting van de stelling tot haar recht te laten komen, miste hare goede bedoeling, daar zij uitsluitend op de schijnstelling plaats had, met een volkomen voorbijzien van de werkelijke stelling.

De aanvallers werden uit de groepversterking onder vernietigend enfileerend mitrailleur- en infanterievuur genomen. Zij drongen door tot in de schijnstelling, zagen daar tot hunne ontuchtering kepi's in plaats van menschen en kregen daarna nog den genadeslag van de compagnie sectorreserve, die een tegenaanval uitvoerde. In werkelijkheid was het natuurlijk nooit tot een aanval gekomen, maar geconstateerd moet worden, dat het vaststellen van den rechtervleugel onjuist was geweest en men van de eigenlijke stelling *in het geheel geen* melding zou hebben kunnen maken.

Merkwaardig was, dat officieren, die wisten, dat er eene schijnstelling was, zeiden: „Er moeten hier schijnstellingen zijn, maar ik zie ze niet”. Een van de aanvallers beweerde: „Men kan toch „wel zien, dat men nog met ongeoeffende menschen te doen „heeft. Kijk die kerels met hun hoofden boven de borstwering „komen.” Het waren de kepi's op stokken.

Wanneer wij nu zien, dat in vredestand binnen een afstand van

300 M. eene schijnstelling, gepaard met eene goede maskeering der eigen stelling, een dergelijk succes heeft, wat moet dan in oorlogstijd, als men door zenuwwerking nog minder juist ziet, eene dergelijke vereeniging van schijn en werkelijkheid tot een goeden uitslag leiden, en wat zal dan de artillerie er een munitie op verspillen.

De Japansch-Russische oorlog heeft het trouwens bewezen. Zooals een van de toeschouwers mij zeide: Die moderne profielen, de maskeering, enfin, de geheele opzet, waren eene openbaring voor mij!

Voordat de oefening gehouden werd, was door mij eene bespreking gehouden met de deelnemende officieren en sergeant-majours-instructeurs, waarbij iedere ploegcommandant zijn instructie en een prentje kreeg van het door hem uit te voren gedeelte.

Geen profiel, want dat moet ter plaatse door den Sectie-Ct. vastgesteld worden: Deze zegt vuurlijn hoogte $+ a$ en laat daarna ingraven tot $1,4 - a$ M., dat is alles.

Gedurende het werk moest er voortdurend op gewezen worden, dan men bij het uitzetten van eene loopgraaf niet laat richten, want dat rechte lijnen zichtbaar zijn, maar dat men slechts de eindpunten aangeeft en verder het beloop van het terrein volgt; dat de ingraving steil, smal en diep moet zijn, de vuurlijn zoo laag mogelijk, het binnentalud steil, het buitentalud flauw, de loopgraaf kort; dat geen salonwerk moest geleverd worden met mooie vlakjes, die elkaar scherp snijden; dat het fout is, als men gelijktijdig eene loopgraaf over haar geheele lengte uitgraaft, maar dat men wel degelijk eerst stukken tusschen de gravers moet laten staan, omdat deze eerst zichzelf zoo gauw mogelijk moeten dekken en pas daarna de tusschen hen liggende grondkolom moeten wegwerken, enz., enz.

Erkend moet worden, dat het kader over het algemeen gauw de bedoeling begreep. Zoo is ook hier weer alles eenvoudig, als men het maar eenmaal gezien heeft.

Ik vermoed, dat wanneer eene dergelijke oefening bij het 6^e regiment mogelijk is, dit ook wel bij andere regimenten het geval zal zijn, al moet er daar misschien gevochten worden tegen bezwaren, omdat geen terreinen gemakkelijk beschikbaar te stellen zijn, daar het eene of andere Wapen dan een klein gedeelte van zijn oefeningsterrein zal moeten missen.

W. FROGER.

Beschouwing over den voorpostendienst volgens het Nederlandsche Velddienstvoorschrift.

De opvattingen, omtrent de uitvoering van den voorpostendienst in den veldoorlog, hebben in den loop der tijden belangrijke wijziging ondergaan. Zag men vroeger in eene schematische, meestal aan strenge vormen gebonden opstelling en indeeling van de voorposten het beste middel om rustende troepen te beveiligen¹⁾, thans heeft men vrij wel overal dit standpunt prijsgegeven en is de leuze: geen schema meer, maar aanpassen van de voorpostenopstelling aan het terrein en aan de omstandigheden, waarin men ten opzichte van den vijand verkeert.

Wordt dit beginsel als juist erkend, dan is het ook gewenscht om de bepalingen, op den voorpostendienst betrekking hebbende, zoo ruim te redigeeren, dat degenen, die dezen dienst moeten regelen en daarvoor de verantwoordelijkheid dragen, binnen zekere grenzen vrij zijn, om volgens *hunne* inzichten naar de omstandigheden van het oogenblik te handelen. „Nichts in der Taktik „verträgt bei der Verschiedenheit der Verhältnisse so wenig die „Fesseln bindender Vorschriften, wie das Vorpostenwesen.“²⁾

Of nu ons velddienstvoorschrift (V.V.) zich ten aanzien van de uitvoering van den voorpostendienst overal op een voldoende ruim standpunt plaatst, is eene vraag, die, naar mijn bescheiden meening, ontkenkend moet worden beantwoord.

Wel is waar, wordt in § 206 vermeld, dat in den veldoorlog een vast schema voor de opstelling der veiligheidstroepen niet is te geven, maar de inhoud van volgende §§ uit het hoofdstuk Voorpostendienst is soms weinig in overeenstemming met die woorden, ten gevolge waarvan aan ons voorpostenstelsel eene zekere plooibaarheid wordt onthouden. Duidelijk blijkt dit o.a. uit de wijze, waarop onze voorpostendetachementen worden beveiligd in de gevallen, waarin § 206^b ³⁾ van toepassing is.

Dan schuift men veldwachten vooruit, die bij de infanterie

1) De Handleiding tot de kennis van den kleinen oorlog, door W. Rüstow, bevat hieromtrent merkwaardige bijzonderheden.

2) GRIEPENKERL. Taktische Unterrichtsbriefe, blz. 308.

3) § 206^b, 1ste alinea: Is de vijand echter op zoodanigen afstand, dat hij, geheel of gedeeltelijk ontwikkeld, uit zijne opstelling tot den aanval kan overgaan, dan is het noodig, dat ook het tusschenterrein wordt bezet, de flanken meer afdoende worden beveiligd en dat er dus eene meer uitgebreide en samenhangende linie van voorposten wordt opgesteld.

eene sterkte hebben van 1 sectie of van $\frac{1}{2}$ sectie. Ik laat in het midden, of er in de werkelijkheid veel van het uitzetten van veldwachten van $\frac{1}{2}$ sectie zal komen.

Indien men eens uitrekent, hoeveel geweren noodig zijn, om bij eene veldwacht, die slechts 2 dubbelposten behoeft uit te zetten, alle andere diensten — waaronder in de eerste plaats den patrouilledienst — *behoorlijk* te verzorgen, dan valt de uitkomst in den regel niet mede. Neemt men verder in aanmerking, dat troepen te velde, zelfs als zij nog niet gevochten hebben, smelten, als sneeuw voor de zon¹⁾, dan vermoed ik, dat men — althans handelende, volgens het V.V. — in den regel zijn toevlucht zal moeten nemen tot het uitzetten van veldwachten van *geheele* sectiën.

Ongetwijfeld zal eene dergelijke voorpostenopstelling de noodige waarborgen opleveren voor eene behoorlijke *bewaking* van het terrein. De hoofdzaak is echter, of eene voorpostenopstelling voldoende rekening houdt met de taak, die de voorposten bij het *gevecht* zullen moeten vervullen. Waar dit uit het oog werd verloren, zijn de nadeelige gevolgen dikwijls niet uitgebleven. Duidelijk traden zij aan Duitsche zijde aan het licht bij Beaune la Rolande (28 Nov. 1870), toen II/57 uit eene zeer onoordeelkundige voorpostenopstelling tot het gevecht moest overgaan.

Wat daarbij voorviel, deed HÖNIG schrijven :

„Jede Vorpostenstellung, welche nicht mit den Konsequenzen rechnet, die daraus für das Gefecht entstehen können, ist unzweckmässig”.²⁾

Aangezien nu de voorposten nimmer een gevecht mogen uitlokken (§ 211), maar zuiver defensief moeten optreden, is eene *doelmatige groepeerings van de veiligheidstroepen ten opzichte van de weerstandslijn* van het hoogste gewicht.

Waar ligt nu volgens ons V.V. de weerstandslijn.

§ 245 geeft antwoord op deze vraag en laat omtrent de keuze van die lijn de grootst mogelijke vrijheid: zij kan toch liggen in de lijn der veldwachten, in die der voorpostendetachementen en bij het gros.

Om bekende redenen zal het echter, als normaal, kunnen worden beschouwd, dat de weerstand in de lijn der voorpostende-

1) In 1870 hadden o. a. de regimenten infanterie van het IIe leger, toen zij voor het eerst in het gevecht zouden komen, *alleen* aan „Marschkranke” gemiddeld 9 % van de oorspronkelijke sterkte verloren

Majoor IMMANUEL merkt naar aanleiding daarvan op, dat dit verschijnsel zich in de toekomstoorlogen vermoedelijk in verhoogde mate zal voordoen, „da mit dem Anwachsen der Industriebevölkerung, die der körperlichen „Bewegungen sich mehr und mehr entwöhnt und immer stärkere Massen für „die Ergänzungsmanschaften liefern wird, gerechnet werden muss”.

2) Der Volkskrieg an der Loire. II, blz. 5.

tachementen wordt geboden¹⁾ en of het nu *altijd* noodig of gewenscht is, om vóór die lijn — zooals bij ons — sterke veldwachten vooruit te schuiven, is m.i. aan twijfel onderhevig.

De commandanten dier veldwachten zullen uit den aard van de zaak o.m. in opdracht hebben, om voor overmacht op het voorpostendetachment terug te trekken. Moet het bij dag mogelijk worden geacht, om dien terugtocht *tijdig* uit te voeren, *in eene richting, die het voorpostendetachment niet hindert in zijn te vervullen taak* (§ 245), minder gemakkelijk zal zulks bij duisternis uitvoerbaar zijn.

En met de consequenties van het nachtgevecht mag eene voorpostenopstelling toch *zeker* wel rekening houden: voorpostendienst te velde wordt immers geheel of grootendeels *bij duisternis* verricht?

Nu denke men zich eens een oogenblik in den moeilijken toestand, waarin de hierbedoelde veldwachtcommandanten verkeer, als zij 'snachts worden aangevallen.

Zullen zij altijd *tijdig* zijn ingelicht, of zij eene overmacht tegenover zich hebben, of zal dit in de meeste gevallen eerst blijken, indien zij door de aanvallers worden *teruggeslagen*? Dan is het te laat, om nog een eenigszins geregelden terugtocht uit te voeren, dan is er van het kiezen van eene gunstige terugtochtsrichting ten opzichte van de plaats van het voorpostendetachment geen sprake, maar dan is het, in de opwindung van het oogenblik, niet meer dan natuurlijk, dat de veldwacht terugsnelt *langs den weg*, die naar de redding voert, d. w. z. naar het voorpostendetachment.

Verzuimt de aanvaller nu niet, om op de hielen te volgen, dan staat de commandant van het voorpostendetachment voor de treurige noodzakelijkheid, om zijne eigen manschappen meedoogenloos te laten neerschieten, of wel hij zal vriend en vijand te gelijk, door een onwillekeurig open gehouden en misschien te laat gesloten deurtje, de stelling zien binnendringen.

Talrijk zijn de gevallen in de krijgsgeschiedenis, waarin door den aanvaller groot succes met het nastormen werd behaald, o.a. bij de nachtgevechten van Mouzon (31 Augustus 1870), van

---

1) Op dit standpunt staan het Duitsche, Oostenrijksche, Italiaansche en feitelijk ook het Nederlandsche V.V. (af te leiden uit § 221).

In Frankrijk wordt in beginsel de hoofdweerstand bij het *gros der voorposten* geboden, eenè methode, die ook van Fransche zijde meermalen ernstige critiek heeft uitgelokt.

In geen enkel der vorengenoemde velddienstvoorschriften wordt, bij de uitvoering van den voorpostendienst, *in gewone omstandigheden* het kiezen van de lijn van verdediging *in de lijn der veldwachten* bepaald aanbevolen.

De nadeelen daarvan zijn dan ook, vooral bij duisternis, niet te onderschatten,

Les Épinettes (11 Januari 1871) en van Thierville (11 October 1870).¹⁾

Ook in onze eigen krijgsgeschiedenis hebben wij er een voorbeeld van, dat zich zelfs bij dag afspeelde.

Het is merkwaardig genoeg om er enkele woorden aan te wijden.

Bij den inval der Engelschen en Russen in Noord-Holland in 1799 zou op 19 September de colonne van den Luitenant-Generaal PULTENEY een aanval doen op Oud-Karspel, dat aan een dijk lag, die, zooals de Generaal KRAYENHOFF schrijft „overal zoo naauw beperkt (was), dat men nergens 8 hoofden in front kon aanvoeren”. Tot 3-maal toe was de frontaanval op Oud-Karspel met groote verliezen voor de Engelschen door de Bataafsche troepen afgeslagen en deze werden door dit succes zoo aangemoedigd, dat 100 grenadiers werden aangewezen om een uitval te doen.

Hoe deze afloop, vermeldt Generaal KRAYENHOFF onder de volgende bewoordingen:

„Maar nauwelijks waren deze (de grenadiers) buiten gekomen „en voorwaarts gegaan, of zij werden niet alleen in het front „aangevallen door de Engelsche kolonne, van achter den parallelldijk ijlings te voorschijn gekomen, maar ook in de linkerflank, door de troepen onder bevel van den Generaal DON, die „zich, op den buik gelegen, insgelijks verborgen hadden. Deze „aangreep was zoo kloek en geweldig, dat de grenadiers, daar „tegen onbestand, in wanorde moesten terugwijken, *voor een groot „deel het geschutvuur onzer batterijen onderscheppende....*”

„*De vijand volgde onze grenadiers op de hielen en drong „daarmede vermengd, in den hoofdpst van Oud-Karspel binnen.*”

„Er bleef den Luitenant-Generaal DAENDELS alzoo niets anders „over dan oogenblikkelijk den aftogt te bevelen en deze kon „in een defilé niet zonder zeer groot verlies worden ten uitvoer „gebracht”.²⁾

Schuilt er dus in het nastormen van teruggeslagen afdeelingen, die vóór eene weerstandslin waren vooruitgeschoven, in het algemeen een ernstig gevaar voor het behoud van de stelling, dan rijst de vraag: hoe dat gevaar te verminderen?

M.i. door de sterkte der veiligheidsafdeelingen zooveel mogelijk te beperken en dus met posten te volstaan, waar veldwachten niet noodig zijn.

Met het afnemen van de sterkte der vooruitgeschoven afdeelingen verminderen niet alleen de bezwaren, die aan haar eventueelen terugtocht verbonden zijn, maar ook zal dan veel eerder kunnen

1) KUNZ. Nachtgefechte. II, blz. 45, III, blz. 103, IV, blz. 8.

2) Luitenant-Generaal KRAYENHOFF. De oorlog op het grondgebied der Bataafsche Republiek in 1799, blzn. 147 t/m 154.

worden overgegaan tot eene zoo volledig mogelijke afsluiting van de stelling met hindernissen, hetgeen vooral bij duisternis een niet gering te schatten voordeel beteekent.

Beperking van de sterkte der veiligheidsafdeelingen is, althans naar mijne meening, zeker mogelijk en wenschelijk in ons polderland.

Dit terrein is van nature voor de verdediging zóó sterk en kan door middel van kunstmatige hindernissen nog zóóveel sterker gemaakt worden, dat het nemen in eersten aanloop van eene slechts zwak beveiligde stelling in zulk terrein niet behoeft te worden gevreesd.

Natuurlijk heeft de hierbedoelde wijze van beveiliging, toegepast op de stelling, die door de voorpostendetachementen is ingericht, ook hare nadeelen.

Men heeft wel eens de volgende genoemd:

1°. van rust bij de voorpostendetachementen zal weinig sprake zijn, ten gevolge van de veelvuldige alarmeeringen, waaraan zij blootstaan;

2°. de voorpostendetachementen zullen niet tijdig ter verdediging gereed zijn, als de weinig weerstandsvermogen bezittende veiligheidsketen wordt teruggedreven.

Wat het eerste bezwaar betreft, het kan niet worden ontkend, dat eene *sterke* afdeeling, voor het front geplaatst, gemakkelijker vijandelijke patrouilles kan beletten om tot het voorpostendetachment door te dringen, dan eene *zwakke*.

Bij het afwijzen dier patrouilles zullen echter schoten vallen en of deze nu worden afgegeven door eene veldwacht of door een post, die op niet te korten afstand is vooruitgeschoven¹⁾, maakt voor het voorpostendetachment weinig verschil.

Dit zal in *beide* gevallen gealarmeerd zijn.

Aangaande het tweede bezwaar zij opgemerkt, dat blijkbaar stilzwijgend wordt aangenomen, dat de *patrouilles niet van 's vijands nadering hebben bespeurd en gemeld*.

Voorts spreekt het vanzelf, dat voor eene zwakke beveiliging van de voorpostendetachementen als eisch moet worden gesteld: medewerking van het terrein en als dan de sterkte van de posten niet te klein wordt genomen, is het de vraag, of hun weerstandsvermogen wel zoo heel gering moet worden aangeslagen.

Ik geef echter toe, dat bij een ongelukkigen samenloop van omstandigheden de voorpostendetachementen niet tijdig ter verdediging gereed zouden zijn, indien men verzuimde, om *in de stelling* van het voorpostendetachment steeds een *waakzaam* en *slagvaardig piket* gereed te houden.

1) De Oostenrijksche veldwachten van 8 man b.v. staan nog tot 750 M. van het voorpostendetachment (Hauptpost).

Op welke wijze hiervoor kan worden gezorgd, hoe door het piket in de behoefte aan posten en patrouilles kan worden voorzien, alsmede door welke maatregelen de rust van het niet op wacht zijnde deel van het voorpostendetachement kan worden bevorderd, hieromtrent geeft het werkje van den Franschen Majoor CHEVALME „La guerre de nuit et les manoeuvres de nuit” zeer behartigenswaardige wenken, waarnaar ik kortheidshalve verwijs.

Wordt de meening gedeeld, dat het voor Nederlandsche toestanden *niet altijd* aanbeveling verdient, om de voorpostendetachementen door *veldwachten* te beveiligen, dan zou het wellicht overweging verdienen, om dit in beginsel in ons V.V. neer te leggen.

Men zou dan kunnen bepalen, dat de voorpostendetachementen ook *rechtstreeks* posten kunnen vooruitschuiven, die b.v. eene minimum-sterkte hebben van 1 onderofficier met 6 man.

Iets nieuws is dit niet. In Oostenrijk bestaat eene dergelijke beveiliging der voorpostendetachementen reeds lang, terwijl in Duitschland, bij het inwerking treden van de Felddienst-Ordnung 1908 het zelfde beginsel is aanvaard, door de uitbreiding, die het begrip „Feldwache” heeft ondergaan.¹⁾

Een tweede punt, dat in ons V.V. de aandacht trekt, is, dat tusschen de wijze, waarop de cavalerie en de infanterie zich gedurende den toestand van rust beveiligen, feitelijk geen onderscheid wordt gemaakt.

Hierin wijkt ons V.V. sterk af van andere velddienstvoorschriften, waarin veelal aan den voorpostendienst van zelfstandig optredende cavalerie een afzonderlijk hoofdstuk wordt gewijd.

Daarmede wordt duidelijk te kennen gegeven, dat het verschil in karakter van de infanterie en de cavalerie niet toelaat om bij beide Wapens den voorpostendienst volgens de zelfde beginselen te regelen.

Dat er noodwendig verschil *moet* bestaan, motiveert de kapitein van den Franschen Generalen Staf LOIR in zijn onlangs uitgekomen werk „Cavalerie”, als volgt:

„La cavalerie n'a pas les moyens de durer comme l'infanterie. „Nos cavaliers ne sont ni assez nombreux, ni équipés, ni armés, „pour pouvoir installer en pleins champs, des postes ou grand' „gardes, qu'il faudrait renforcer au moment voulu”.

Geldt dit niet eveneens voor Nederlandsche toestanden?

Waar nu onze cavalerie-brigade ook in de noodzakelijkheid kan komen, om zich, geheel los van de infanterie, door voorposten te beveiligen, is er, naar mijn bescheiden meening, veel

1) 233: „Zur Sicherung werden Feldwachen vorgeschoben. Ihre Stärke wechselt vom Zuge bis zur Gruppe...”

voor te zeggen, om bij een eventueelen herdruk van ons V.V. de beginselen, waarop de voorpostendienst van de cavalerie moet berusten, afzonderlijk op te nemen.

De geringe sterkte van onze cavalerie kan geen reden zijn, om het na te laten; het geldt slechts het vaststellen van de hoofdbeginselen en deze zijn in zekeren zin onafhankelijk van de getalsterkte, waarmede de cavalerie optreedt.

Wat betreft het gebruik, dat kan worden gemaakt van de cavalerie, die bij voorposten van verschillende Wapens is ingedeeld, bevat ons V.V. wel is waar enkele zeer algemeene aanwijzingen, maar volgens welke hoofdbeginselen die cavalerie in zoodanig geval ware te gebruiken, wordt niet vermeld.

Ook in dit opzicht neemt ons V.V. een zeer afwijkend standpunt in.

M.i. was er b.v. in § 220 zeer zeker aanleiding geweest, om er op te wijzen, dat het voor de cavalerie, die bij de voorpostendetachementen is ingedeeld in het algemeen beter is, om van staande patrouilles gebruik te maken, dan van af de plaats van het voorpostendetachment een min of meer geregelden patrouillegang te organiseeren.

De eerste methode toch levert naast onafgebroken waarneming van belangrijke punten het voordeel op, dat de paarden meer worden gespaard.

Voorts vestig ik er hier de aandacht op, dat het bepaalde in § 220: „de cavalerie wordt ingedeeld bij de voorpostendetachementen ten behoeve van *verkenningdienst*” meermalen tot discussie aanleiding heeft gegeven.

Geheel te verwonderen is dit niet, aangezien het woord „*verkenningdienst*” bij ons tegenwoordig eene vrij scherp omljnde beteekenis heeft verkregen (zie § 130, 3^e alinea).¹⁾

Niet waarschijnlijk is het daarom, dat uit § 220 moet worden afgeleid, dat de cavalerie, die bij de voorposten is ingedeeld, m.a.w. de *veiligheidscavalerie*, *verkenningdienst* in den zin van § 130 moet verrichten.

Daarmede zou gebroken worden met het beginsel van scheiding tusschen veiligheids- en *verkenningdienst* en de voorpostencommandant worden belast met het doen uitvoeren van de verkenningen, op welker resultaten de algemeene bevelhebber moet handelen en die deze dus zelf moet gelasten.

Ofschoon hier het woord „*verkenningdienst*” ongetwijfeld in engeren zin zal moeten worden opgevat en alleen doelt op de verkenningen, die de voorpostencommandant doet verrichten, om *hem*

1) Deze alinea luidt, als volgt: De *verkenningdienst* beperkt zijn werkzaamheid tot engeren kring — in den regel binnen een dagmarschafstand — en heeft meer in het bijzonder ten doel om aan den commandant eener afdeeling al die inlichtingen omtrent den vijand en het terrein te verschaffen, welke hij behoeft tot het doen slagen van zijne tactische handelingen.

de vervulling van zijn taak mogelijk te maken, zoo zou het m.i. wel gewenscht zijn, om te zijner tijd de redactie van § 220 zoodanig te wijzigen, dat er voor eene tweeledige opvatting geen ruimte meer bestaat.

In de derde plaats zou ik nog de vraag willen stellen:

Is onze veldwachtendienst ook voor vereenvoudiging vatbaar?

Reeds in 1908 schreef de Eerste-Luitenant der Infanterie v. D. AKKER over deze aangelegenheid een artikel in dit Tijdschrift.¹⁾

Onder verwijzing daarnaar, wil ik hier volstaan met mede te deelen, dat de Luitenant v. D. AKKER eene belangrijke vereenvoudiging ziet in het samenstellen van de postenketen, niet bij uitzondering — zooals thans — maar als regel uit korporaalsposten. Ook m.i. is voor deze wijze van beveiliging veel te zeggen: de voordeelen, daaraan verbonden, worden in vorengenoemd artikel duidelijk in het licht gesteld.

Andere vereenvoudigingen zouden wellicht kunnen zijn:

1. Het doen vervallen van de voorloopige postenketen;
2. het opdragen van de taak van examineertroep aan eene der veldwachtpatrouilles;²⁾
3. het doen vervallen van de benamingen visiteerpatrouille en sluippatrouille.

Ad 1. In het hiervoren reeds genoemde artikel berekent de Schrijver, dat er bij eene veldwacht van 50 geweren *elf* man op de plaats van de wacht achterblijven, als de veldwachtkommandant zich tot het uitzetten van de posten naar voren begeeft. Het komt mij dus wel de moeite waard voor, om te trachten vóór en tijdens dat stadium op het uitzenden van manschappen te bezuinigen.

Een der bezuinigingsmaatregelen zou kunnen zijn: het doen vervallen van de voorloopige postenketen, die het uitzetten van de veldwacht ingewikkeld maakt, in open terrein dikwijls overbodig is en in moeilijk en bedekt terrein meermalen weinig tot de voorloopige veiligheid van de wacht zal bijdragen.

Niet altijd doen deze bezwaren zich voor, indien men eene veldwacht uitzet op eene plaats, in de onmiddellijke nabijheid van het garnizoen, waar het kader en weldra ook de manschappen als het ware het terrein kunnen droomen.

Beoefent men evenwel den voorpostendienst in onbekend terrein — de werkelijkheid dus —, dan blijkt de voorloopige postenketen dikwijls weinig aan haar doel te beantwoorden.

Dan zijn de patrouilles, die voor het vormen daarvan wer-

1) Militaire Spectator. 1908, blzn. 793 tot en met 799.

2) Deze vereenvoudiging heeft slechts dan zin, indien de veldwacht door geringe sterkte niet door korporaalsposten kan worden beveiligd. Is dit wel het geval, dan is de examineertroep vanzelf overbodig.

den aangewezen, menigmaal verdwaald of zij worden na lang zoeken teruggevonden op punten, die haar niet werden aangewezen.

Uit den aard van de zaak zijn dit ook de bezwaren, die ik heb, tegen het voorstel van den Luitenant V. D. AKKER, om de uitgezonden patrouilles onmiddellijk „als vaste posten” aan te wijzen. Daarom zou m. i. bij het uitzetten van eene veldwacht als volgt, kunnen worden gehandeld, zonder dat daarbij de wacht aan ernstige gevaren is blootgesteld.

De veldwachtcommandant dirigeert de patrouilles, die den marsch moeten beveiligen, voorloopig naar de plaats, waar de wacht moet komen. Dit is in den regel een gemakkelijk aan te duiden en zonder kaart te vinden punt.

Onmiddellijk na aankomst ter plaatse worden door den veldwachtcommandant patrouilles in de bedreigde richting(en) uitgezonden, om na eenigen tijd de posten bij voorkeur straalsgewijze uit te zetten.

Dan kunnen telkens korte en duidelijke orders worden gegeven, die ook in moeilijk en onbekend terrein voor *manschappen* uitvoerbaar zullen zijn.

Men moet hierbij alleen over het bezwaar kunnen heenstappen, dat eene sectie infanterie gedurende een ondeelbaar oogenblik nòch een post, nòch eene patrouille voor zich heeft.

Naar aanleiding hiervan, vestig ik er de aandacht op, dat in ons V.V., in tegenstelling met het Duitsche, de toestand bij eene veldwacht gedurende het uitzetten van de posten wel erg donker wordt ingezien.

Dit blijkt niet alleen uit het feit, dat het Duitsche voorschrift eene voorloopige postketen niet kent, maar ook uit eene vergelijking van de beide volgende punten:

Während des Aussetzens der Posten, das durch Patrouillen zu sichern ist, <i>setzt die Feldwache die Gewehre zusammen.</i> 245.		Gedurende het uitzetten der posten houdt de veldwacht zich <i>gereed om desvereischt onmiddellijk tot het gevecht over te gaan.</i> § 230.
--	--	--

Ad 2. Volgens § 234 neemt, bij veldwachten van geringe sterkte, de veldwachtcommandant zelf de taak van den examineer-troep op zich.

Dit acht ik zeer ongewenscht.

Komen de posten hunne verplichtingen goed na — vooral die, genoemd onder 2°. en 7°. van § 241 —, dan zullen zij wellicht veelvuldiger het roepteeken geven, dan in vreedestijd kan worden vermoed. Moet dan de veldwachtcommandant telkens op die roepteekens toesnellen, dan zal hij weldra de uitputting nabij zijn.

Den veldwachtcommandant van de hierbedoelde verplichting te ontheffen, acht ik hoog noodig, maar ik zou dit op andere wijze willen verkrijgen, dan thans in ons V.V. is voorgeschreven.

Soms toch is de examineertroep eene nuttelooze instelling, die slechts tijdverlies veroorzaakt.

Een der posten geeft b.v. het roepteeken, omdat hij in het voorterrein iets verdachts meent te bespeuren, zonder nog te kunnen uitmaken, of het „vijand” is.

De examineertroep gaat naar voren, ziet bij den post gekomen, even veel of even weinig en zal den veldwachtcommandant niet kunnen ontheffen van de noodzakelijkheid, om *daarna* nog eene patrouille naar voren te zenden.

Waarvoor nu dit tijdverlies?

Zou het niet eenvoudiger zijn geweest, om *onmiddellijk* een *patrouille* te zenden, die op aanwijzing van den post nader kon gaan verkennen?

Slechts in het geval, dat er personen voor de postenketen staan, die niet mogen worden doorgelaten, kan de examineertroep nuttig zijn, maar wat er dan te doen valt, kan eene patrouille even goed.

Ad 3. Oogenschijnlijk is dit eene futiliteit, maar bij nadere beschouwing zal blijken, dat er in het opheffen van de benamingen: visiteerpatrouille en sluippatrouille, wel een voordeel schuilt.

Gelet op de verplichting van de visiteerpatrouilles: „Zij nemen „de vereischte voorzorgen, om den stand der posten niet aan den „vijand te verraden” (§ 242), zullen deze patrouilles, wat betreft de wijze, waarop zij zich door het terrein bewegen, zóó weinig van de sluippatrouilles verschillen, dat het eigenlijk geen zin heeft, om ze met verschillende namen aan te duiden.

Bovendien is mij bij de opleiding der recruten duidelijk gebleken, op welk een gespannen voet de meeste miliciens staan met al de namen, die wij aan onze patrouilles geven.

Waar dus in dit opzicht vereenvoudiging kan worden aangebracht, zonder de zaak te schaden, moet dit m.i. niet worden nagelaten. Hoe eenvoudiger het V.V. in zijne „détails” is, des te meer zal de opleiding van den troep zijn gebaat.

Dit is dan ook de reden, dat ik in dit opstel mede op de „détails” van onzen voorpostendienst de aandacht vestigde.

Bergen-op-Zoom, 1912.

P. J. VAN MUNNEKREDE,
Kapitein der Infanterie.

voor de compagnie in tirailleurlinie en ondersteuningstroepen
 formeert de B.-C. bedoeld in voorste linie en
 compagnie in bataljonsreserve de B.-C. zich schijnt
 van het I. R. II. te onderscheiden door de compagnie

Eenige beschouwingen, aan de practijk ontleend, betreffende den infanterieaanval.

I.

Er schijnt bij de infanterie-officieren geen eenheid van opvatting te bestaan, betreffende de uitdrukkingen „eerste linie”, „tweede linie”, „gevechtlinie”, „eerste gevechtlinie”, enz. Dit is vermoedelijk het gevolg van de omstandigheid, dat ons I. R. II een ander beginsel huldigt dan het officieele leerboek der tactiek (HOOGEBOOM en POP) en het spraakgebruik.

Wanneer wij het I. R. naslaan, zien wij dat *linie* en *gevechtlinie* synoniem zijn. I. R. II, 345, zegt: Door gevechtliniën worden in dit hoofdstuk de liniën verstaan, bedoeld in de punten 326 en 335. Het bataljon kan in twee, en bij uitzondering, in drie liniën worden geformeerd (I. R. II, 326 en 426). Voor de opstelling in meerdere liniën gelden de bepalingen van punt 326. (I. R. II, 335.)

Splitst een in reserve volgend bataljon zich dus in den onder staanden vorm, dan moet men spreken van een bataljon opgesteld in twee liniën of in twee gevechtliniën.

Volgens I. R. II, 403 en 423, splitst de compagnie in de voorste gevechtlinie haar macht in eene tirailleurlinie en een ondersteuningstroep. Ingevolge I. R. II, 392 en 496, dragen de B.-C^a zorg, dat de opgerukte ondersteuningstroepen uit de *tweede gevechtlinie* worden aangevuld;

volgens 424, 490 en 491 wordt een bataljon op twee gevechtliniën geformeerd;

in I. R. II, 567 en 572^b, blijkt eveneens duidelijk, dat de voorste gevechtlinie uit tirailleurlinie en ondersteuningstroepen bestaat, en dat de z.g. bataljonsreserve de 2^e gevechtlinie vormt. M.a.w. een bataljon, dat men *volgens het spraakgebruik* in de *voorste linie* brengt, wordt gesplitst in twee gevechtliniën en wel: voorste gevechtlinie = tirailleurlinie + ondersteuningstroepen en tweede gevechtlinie = de z.g. bataljonsreserve.

Doch dan deugt de in het spraakgebruik aangenomen gewoonte niet, die spreekt van een bataljon *in de voorste linie*. Wij hebben hierdoor wel eens de fout zien maken, dat men dadelijk, alhoewel de omstandigheden er geen aanleiding toe gaven, alle

vier de compagnieën in tirailleurlinie en ondersteuningstroepen formeerde. De R.-C^t. bedoelde 2 compagnieën in voorste linie en 2 compagnieën in bataljonsreserve. De B.-C^t., zich echter zuiver aan het I. R. II houdende, ontwikkelde alle vier de compagnieën in tirailleurlinie en ondersteuningstroepen.

Men spreekt verder dikwijls van een *bataljon in tweede linie*, hiermede bedoelende, dat het bataljon volgt achter een in tirailleurlinie, ondersteuningstroepen en bataljonsreserve gesplitst bataljon. Volgens ons I. R. moet men hier spreken van *een bataljon in derde linie*. Stellen wij ons nu eens voor, dat dit bataljon zich splitst, als in fig. 1, dan moeten de compagnieën A de 3^e linie en de compagnieën B de 4^e linie genoemd worden.

Volgen er nu nog meer troepen, dan weten deze niet, welke linie zij vormen, aangezien hun niet bekend is, hoeveel liniën de voorgaande gevormd hebben. Er is zodoende veel aanleiding tot begripsverwarring.

Beschouwen wij nu het officieele leerboek (1ste deel, 5^e druk, 1911), dan zien wij daarin op blz. 62 vgg. vermeld:

„De compagnieën, welke voor het vuurgevecht bestemd zijn, en zich dus in tirailleurlinie en ondersteuningstroepen splitsen, vormen vereenigd de *voorbereidingslinie*, de daar achter gesloten gehouden compagnieën de *hoofdlinie*, ook wel bataljonsreserve, genoemd.

„... Voorbereidings- en hoofdlinie vereenigd, dragen den naam van *eerste gevechtlinie*. Het bataljon strijdt dus op één gevechtlinie”.

In hetgeen volgt, wordt duidelijk onderscheid gemaakt tusschen de woorden *linie* en *gevechtlinie*. Het wil ons voorkomen, dat dit beter is, dan de methode in ons I. R. II gevolgd.

Begripsverwarring is bij de in het leerboek gevolgde wijze uitgesloten. De R.-C^t. kan nu b.v. bevelen: „1ste en 2e bataljon vormen de 1ste *Gevechtlinie*, het 3e en 4e volgen op 400 M. resp. achter het 1ste en 2e in 2e *Gevechtlinie*”.

Het is nu aan de bataljonscommandanten van de 2e gevechtlinie overgelaten, om hun afdeeling in één of meer liniën te formeerden.

Ook de tactische taak spreekt op deze wijze duidelijker.

De 1ste gevechtlinie heeft tot taak, om tot op den afstand van het beslissend vuurgevecht door te dringen en zich daar te handhaven.

De 2e gevechtlinie heeft ten doel:

1°. De 1° te verlengen of rechtstreeks te ondersteunen, zoolwel tot verdichting van het front, als tot het aanvullen van openingen, welke door den loop van het gevecht mochten ontstaan.

2°. Flankaanvallen af te weren en uit te voeren.

Zijn er nog meer troepen, dan kunnen deze of een deel er

van, de derde *gevechtlinie* of *algemeene reserve* vormen, welke ten slotte dient om:

1°. de beslissing aan te brengen, door den hoofdaanval te ondersteunen of uit te voeren, of door den tegenaanval te verichten;

2°. de vervolging in te leiden of de teruggeslagen troepen op te nemen en uit het gevecht los te wikkelen. (Zie H. en P., 5^e druk. Deel I, blzn. 67 en 68.)

Eene andere methode is die, welke in buitenlandsche reglementen gevolgd wordt, waar niet van liniën gesproken wordt, doch alleen medegedeeld wordt, dat de troepen in de diepte moeten worden opgesteld.

Zoo vermeldt het Duitsche Exerzier-Reglement für die Infanterie (1906) in pt. 287: „Ausdehnung und *Gliederung* sind abhängig vom Gefechtszweck, dem Gelände und der etwa vorhandenen Anlehnung”, enz.

in pt. 289: „Besteht Anlehnung auf beiden Seiten, so ist der verfügbare Raum für die Gliederung massgebend. *Zurückgehaltene* Kräfte bedarf es hierbei nur für die Durchführung des „fatalen Kampfes”;

in pt. 290. „Die auf einer Seite angelehnte Truppe ist zwar in der Ausdehnung ihrer Front weniger gebunden, wird aber zur Deckung der nicht angelehnten, Flanke *sich nach der Tiefe zu gliedern* haben. Zweckmässig sind hierbei die rückwärtigen Abteilungen seitlich *hinauszuschieben* (Staffelung)”;

in pt. 294: „Die hauptsächlichste Einwirkung auf den gesamten Gang des Gefechts besitzt der Führer in den *noch nicht verausgabten Kräften, der Reserve*” enz.;

en in pt. 321: „Für die Aufstellung von Truppen, *die erst später ins Gefecht treten sollen*, ist die voraussichtliche Richtung des Vorgehens und der Gesichtspunkt massgebend, dass die Truppe dem feindlichen Feuer, möglichst auch der feindlichen Sicht entzogen ist”.

Ook in de punten 233 t. m. 249: „Das Bataillon, das Regiment und die Brigade”, worden slechts algemeene wenken gegeven omtrent het aannemen van de gevechtsorde en wordt niet van liniën gesproken.

Het Fransche Règlement sur les manoeuvres de l'infanterie zegt in pl. 295 o. a.: „Pour combattre, le bataillon applique les principes généraux posés à l'article III; il s'échelonne en profondeur et conserve au début de l'action, tant que la situation n'est pas éclaircie, une ou plusieurs compagnies de renfort” enz.;

in pt. 297. „L'action du chef de bataillon sur la marche du combat se fait sentir surtout par l'intervention opportune des compagnies de renfort” enz.;

in pt. 300, over het regiment en de brigade sprekende: „Un certain nombre de bataillons sont maintenues en arrière comme renforts. Le colonel ou le général de brigade exerce son action sur

„les troupes qui combattent pour assurer la liaison des efforts, il règle
 „l'emploi des bataillons de renforts destinées à appuyer ou à soutenir
 „les unités engagés”;

in pt. 301: „... il (le chef) intervient personnellement dans la lutte
 „à l'aide des troupes qu'il a conservées à l'abri des émotions du
 „combat pour manoeuvrer et produire l'effort principal”;

in pt. 261: „L'emploi judicieux des renforts lui (le commandant)
 „permet de donner plus de vigueur à celles des attaques qui paraissent
 „devoir être soutenues, ou bien de limiter les insuccès et de rétablir
 „le combat” enz.;

in pt. 255: „Un certain nombre de fractions sont désignées pour
 „engager le combat; les autres constituent les *renforts*. ..”;

„... Si, au contraire, cette troupe est obligée de se garder sur
 „ses flancs, si elle jouit d'une certaine indépendance de mouvements,
 „son chef peut avoir intérêt à disposer les unités les unes derrière
 „les autres”, enz.;

in pt. 256: „Quel que soit le mode de déploiement adopté, le
 „nombre des unités à mettre en avant et à garder comme renfort,
 „la place qu'elles occupent sur le front et dans la profondeur, les
 „intervalles et les distances qui les séparent, dépendent des circons-
 „tances et des facilités qu'offre le terrain pour s'avancer à couvert”;

in pt. 254: „Dès qu'une troupe d'infanterie doit combattre, son
 „chef indique leurs objectifs aux unités qui vont s'engager; il désigne
 „celles qui resteront en arrière à sa disposition pour manoeuvrer
 „(*troupes de manoeuvre*) et, s'il y a lieu, celles qu'il réserve pour parer
 „aux éventualités imprévues, compléter le succès ou arrêter une
 „retraite (*réserve*)”....

„L'incertitude... amène donc bien souvent le chef à ne pousser
 „tout d'abord en avant qu'une faible partie de ses forces, et à con-
 „server le reste *échelonné en profondeur* en arrière des éléments qui
 „vont combattre”.

Het Japansche infanteriereglement van 1909 zegt op blz. 96,
 punt 178: Bataillons, die in gevecht komen, blijven zoolang mo-
 gelijk gesloten. Krijgen zij werkzaam artillerievuur, dan worden
 de afstanden en tusschenruimten tusschen de compagnieën ver-
 groot, of men echelonneert ze in de diepte en ontwikkelt ze
 daarna.

In punt 179, op blz. 97: Bij het uit elkaar gaan van het ba-
 taljon, wordt dit verdeeld in compagnieën der voorste linie en
 in die der bataljonsreserve; terwijl verder vermeld wordt, dat
 het van belang is van den beginne af minstens ééne compagnie
 in reserve te houden.

In punt 180, blz. 98, wordt medegedeeld, dat de bat.-ct. o.a.
 aan de comp.-cn. mededeelt, welke compagnieën in de voorste
 linie komen, welke de reserve vormen, welke hun onderlinge
 plaatsen zijn.

In den zelfden geest wordt het uit elkaar gaan van het regiment op het gevechtsveld behandeld op blz. 108.

Ook op blz. 111, waar het ontwikkelen van de brigade besproken wordt, vindt men het zelfde beginsel gehuldigd. „Het voorste regiment moet zich in de diepte opstellen en ontwikkelen”.

Op blz. 117 wordt o.a. gezegd: Bij de ontwikkeling bepalen alle troepenleiders het gevechtsfront en de *diepte-opstelling*, overeenkomstig hun taak, het terrein, hun sterkte en den toestand.

Op blz. 127 leest men o.a.: Daar in bedekt terrein veelal eene snelle ondersteuning der voorste linie noodig is, moeten de afstanden verkort worden; terwijl wij op blz. 128 lezen: De meer achterwaarts volgende afdeelingen blijven zoo lang mogelijk gesloten en kiezen vormen, die den marsch gemakkelijk maken en gebruikmaking van het terrein toelaten, enz.

II.

De uitdrukkingen: *flankaanval*, *omtrekking*, *omvatting*, *overvleugeling* geven aanleiding tot begripsverwarring. Het is niet uitgesloten, dat onze voorschriften daartoe aanleiding geven.

Uit I. R. II, punt 448, volgt, dat eene omvatting ontstaat door buitenwaartsche verplaatsingen uit de derde of tweede gevechtslinie.

G. H. (Gevechtshandleiding), 49, zegt: „Geschiedt de hoofd-„aanval gelijktijdig tegen front en flank van den vleugel eener „stelling, dan ontstaat eene omvatting”, terwijl op blzn. 40 en 41 gezegd wordt: „In verband met de vijandelijke vuuruitwerking, „zal eene omvatting, door middel van het zijwaarts uitschuiven „van onderdeelen achter de voorste gevechtslinie (liniën) en het „zoodoende verlengen en ombuigen van het gevechtsfront (*over-„vleugeling*)” enz.

Vergelijken wij de redactie van de G. H. met die van het infanterieregiment, dan is er aanleiding tot verwarring. In de practijk komt die verwarring ook werkelijk voor en geeft aanleiding tot eene ongewenschte wrijving.

O. i. ware het gewenscht, de verschillende wijzen van ontstaan der omvatting te noemen, zooals dit o.a. door ons werd besproken in het Augustusnummer van dit Tijdschrift.

In het I. R. komt de uitdrukking *overvleugeling* niet voor. Het wil ons voorkomen, dat eene overvleugeling ontstaat, wanneer men zich ontwikkeld heeft in een breeder front dan de vijand en de troepen, die geen luchtstoot willen maken, inzwelken tegen 's vijands vleugel. Door zijwaarts uitschuiven uit achtervolgende liniën, ontstaat geen overvleugeling, tenzij dit reeds in den aanvang van het gevecht geschiedt, zoodat deze troepen aanvankelijk recht vooruit gaande, later bemerkende, geen vijand tegenover zich te hebben, inzwelken. In het denkbeeld omvatting zit o. i. reeds

van den beginne af, het beginsel uitbuigen, om, daarna inzwenkende, op de eene of andere wijze onder een hoek met de eigen linie en met die des vijands op een zijner vleugels aan te vallen.

Verder lezen wij in de G. H., 49, 4^e alinea: „Bij de omvatting „zal de afdeeling voor den flankaanval, buiten 's vijands vuur- „bereik, zijwaarts moeten oprukken en daarna, in vereeniging met „de voor den frontaanval op den aangewezen vleugel bestemde „troepen, enz.”

Uit I. R. II, punt 448, volgt, dat een flankaanval ontstaat „uit den opmarsch langs verschillende wegen”. Ook deze verschillende redacties met het woord „flankaanval” geven verschil van opvatting en veel wrijving. Velen meenen bovendien, dat een flankaanval zuiver op de flank van den vijand moet treffen en dat de omvatting dus moet ontwikkeld worden uit eene richting, die een hoek van 90° maakt met de richting van den frontaanval. Aangezien men er van doordrongen is, dat men, tot het voorbereiden eener omvatting, zich eerst zoover moet verplaatsen, dat men zich op het oogenblik, dat men de troepen ontwikkelt, recht vooruit kan bewegen voor het aanvalspunt, zonder zwenkingen, moet men vooral bij eene sterkte van één of meer regimenten een vrij grooten afstand afleggen.

Hierin ziet men dan eene reden om te zeggen: Gij voert geen omvatting, maar eene omtrekking uit. Dit is intusschen niet juist. Wanneer een bataljon in het regimentsverband of een regiment in het divisieverband achter een vleugel staat, moet een vrij aanzienlijke afstand aangelegd worden, om den tactischen opmarsch te verrichten, vooral als men zuiver op 's vijands flank wil aanvallen. Daarom verricht men echter nog geen omtrekking. Ik geef toe, het is slechts een naam, dat men met elkaar twist, maar de namen zijn daar, om elkaar te begrijpen, niet om verwarring te stichten.

Anderen weer verwijzen naar G. H., 48, waar wij lezen: „Indien eene partij met hare geheele macht, of met een gedeelte daarvan, *buiten 's vijands vuurbereik*, om een van diens vleugels marcheert, voert zij eene *omtrekking* uit; terwijl wij in punt 49 lezen: „Bij de omvatting zal de afdeeling, bestemd voor den flankaanval, *buiten 's vijands vuurbereik* zijwaarts moeten oprukken enz. Zij meenen, dat er dus geen verschil is tusschen eene omvatting en eene omtrekking. Sommigen zeggen eene omvatting leidt tot een aanval op een vleugel, niet zuiver in de flank, eene omtrekking tot een aanval, zuiver op de flank.

Ik geef toe, het is een eenigszins kleinzielig gedoe, om op dergelijke haarkloverijen uit te zijn, doch de practijk wordt toch in ieder geval met de verschillende opvattingen slecht gediend.

Zou men in onze G. H. niet kunnen zeggen, de omvatting is eene tactische handeling, de omtrekking, eene strategische; men

omtrekt met een leger, en omvat met eene troepenafdeeling. De omtrekking is dus eene omvatting met grooter troepenmacht, ruimer opgevat in tijd en ruimte, meer van huis uit gewild en aanzet. Vervolgens de methode te bespreken, waarop eene omvatting kan worden gedaan, om ten slotte de overvleugeling te noemen, het frontmaken van eene breedere linie dan de vijand vertoont, tegen 'svijands vleugel, om geen luchtstoot te maken.

De flankaanval zou dan genoemd kunnen worden een aanval, ontstaande uit het oprukken naar den vijand, uit verschillende richtingen, langs verschillende wegen van gescheiden troepenafdeelingen.

Nog eenvoudiger wil het ons voorkomen, wanneer men alleen van *omvatting* spreekt en alle andere benamingen weglaat, evenals in het Duitsche en Japansche infanterie-reglement.

In het D. I. R. lezen wij onder het hoofdstuk: „Umfassung” in punt 392, o.a.: „Die Verbindung von frontalem und umfassendem Angriff verbürgt am sichersten den Erfolg”. Er worden nu eenige aanwijzingen gegeven, betreffende het vasthouden des vijands in het front.

Vervolgens wordt in punt 393 besproken, hoe de omvatting wordt uitgevoerd. Wij lezen: „Am einfachsten vollzieht sich die Umfassung, wenn die hierfür bestimmten *Teile* schon von weit her „durch die *Richtung ihres Anmarsches* gegen die feindliche Flanke „geführt werden.

„Schwieriger wird sie, wenn sie erst bei der *Entfaltung* oder durch „*zurückgehaltene Reserven* eingeleitet wird.

„Durch *Truppenverschiebungen* in den *vorderen Treffen* wird eine „Umfassung nur bei besonderer Gunst des Geländes zu ermöglichen „sein und dann meist lediglich zu einer Feuerüberflügelung führen.

„In besonderen Fällen kann die Dunkelheit zu solchen *Verschiebungen* ausgenutzt werden”.

394. „Da die Umfassungstruppe in einem *Winkel zur Hauptfront* „vorgehen muss, so ist sie mit einem Zwischenraum anzusetzen. „Dieser ist so zu bemessen, dass die beiden inneren Flügel während „des Angriffs nicht ineinander geraten.

Verder volgt nog een en ander omtrent oprollen van den vijand en dubbele omvatting.

Op ruim ééne bladzijde wordt, zonder gevaar voor eenige begripsverwarring, kort en duidelijk alles gezegd, wat men noodig heeft te weten.

Het J. I. R. zegt op blz. 125 in punt 27: Het succes van den aanval wordt verkregen door *omvatting*. Deze moet reeds bij de eerste ontwikkeling voorbereid zijn, hetzij door een *opmarsch in meerdere colonnes naast elkaar*, dan wel door het aanzetten van *zich meer achterwaarts bevindende afdeelingen*.

Omvatting door troepenverschuivingen in voorste linie is slechts

mogelijk, wanneer de bewegingen door bijzonder gunstig terrein of door andere omstandigheden aan 's vijands inzicht zijn onttrokken.

De omvatting wordt meestal tegen *front en vleugel* des vijands aangezet. Gelijktijdige omvatting van beide vleugels eischt overmacht; het front zou anders te zwak worden en te veel gevaar loopen.

De omvatting is een tactische maatregel voor de hoogere leiding; de tot het gevecht ontwikkelde troep strijdt slechts rechtvooruit tegen eene tegenpartij, die zich recht tegenover hem bevindt.

Het F. I. R. spreekt niet van omvatten, doch van manoeuvreeren met achtervolgende troepen.

Zoo wordt in pl. 299 o. a. gezegd: „Alors que le bataillon combat „presque toujours droit devant lui, sur le même front, le régiment „et la brigade ont le plus souvent la possibilité de manoeuvrer

Pl. 301 zegt: „Une troupe d'infanterie comprenant plusieurs bataillons est souvent séparée des autres troupes, opérant sur le même „champ de bataille, par des espaces tels qu'elle devra pourvoir à sa „propre sécurité, et aura assez d'indépendance de mouvement pour „marcher sur son objectif par des directions convergentes ou pour „combiner un combat de front ou une marche en retraite avec une „attaque ou une contre-attaque” enz.,

en verder: „La conception de la manoeuvre est l'oeuvre principale „du chef” enz. Daarna: „il (le chef) intervient personnellement dans „la lutte à l'aide des troupes qu'il a conservées à l'abri des émotions „du combat pour manoeuvrer et produire l'effort principal”.

Ook de verdere uitvoering wordt in zeer algemeene termen besproken. Het F. I. R. geeft o. i. wel wat weinig op dit gebied, is te vaag, te eenvoudig, en onderstelt, dat men eigenlijk wel weet, wat er bedoeld wordt.

III.

HET AANNEMEN VAN DE GEOPENDE ORDE.

Zoodra eene troepenmacht een terrein betreedt, waar misschien wel eens eene of andere verdwaalde GKT. terecht zou kunnen komen, ziet men veelal niet alleen de bataljons, maar zelfs de compagnieën reeds uit elkaar gaan. Dit is o. i. „plus royaliste que le roi”. Men heeft in zoo sterk geopende vormen den troep minder goed in de hand, kan niet altijd het gewenschte gebruik van het terrein maken, verliest aan tijd en aan krachtsverbruik van de beenen der infanterie, wordt veelal door het terrein genoodzaakt tot weder aansluiten en is minder manoeuvreervardig, minder soepel in zijn bewegingen.

Bij de eerste ontwikkeling op groote afstanden is het veelal voldoende, indien in het bataljon de compagnieën uit elkaar gaan. Deze afdeelingen zelf kunnen meestal nog wel in marsch-

colonne blijven. Eerst wanneer blijkt, dat de marschcolonne der compagnie, (welke intusschen op groote afstanden een klein doel is) te veel kans op verliezen geeft, of wanneer men direct in het vuur komt, is er aanleiding, om geleidelijk tot den geopenden vorm der compagnie met sectiën, met groepen of c.q. tot meerdere tirailleurliniën achter elkaar over te gaan.

Bij uitbuiging van troepen echter langs een gevechtsfront, over een terrein, waar men aan toevalsvuur op de flank is blootgesteld, verdient de open frontcolonne met sectiën aanbeveling.

Deze zien wij echter in dit geval weinig gebruiken, wellicht omdat volgens I. P. I, punt 74, de frontmarsch slechts over korte afstanden wordt uitgevoerd.

Toch biedt de open frontcolonne in dit geval een weinig diep doel met groote intervallen, evenals de open flankcolonne bij een marsch in de richting van het vuur. Kan de marschcolonne, al of niet verkort, behouden blijven, dan is zulks gewenscht.

Om tegenover cavalerieaanvallen veilig te zijn, is het aannemen der zeer geopende vormen niet noodzakelijk, vooral niet op open terrein.

Naar de flank brengt men door front maken eene menigte geweren in het vuur, terwijl men in front door opmarsch naar twee zijden al spoedig eene voldoende hoeveelheid wapenen in gevecht kan brengen. Men wordt trouwens in het hier bedoelde geval ook niet van alle zijden bedreigd. Bovendien men beveiligd zich toch naar de bedreigde zijden.

Het spoedig tot in sectiën uit elkaar gaan, is meer een gevolg van sleur, van gewoonte; omdat men vroeger te veel gesloten bleef, vervalt men nu in een ander uiterste.

De zeer geopende orde is geen doel, maar alleen een middel, om, wanneer het *noodig* is, verliezen te ontgaan.

I. R. II geeft eenige gegevens omtrent aan te nemen vormen in de punten 339 en 341, terwijl in 292 en 238 de verschillende vormen van bataljon en compagnie medegedeeld worden. Welke vormen gekozen zullen worden, laat het reglement geheel aan het oordeel der betrokken commandanten over. Punt 338 vestigt de aandacht op de gesloten vormen.

In het D. I. R. straalt overal den geest door, dat niet meer geopend moet worden dan noodzakelijk is. Het J. I. R., dat verschenen is na den oorlog in Mandschoerije, en dus een gevolg is van opgedane oorlogsondervinding, schrijft op blz. 128 in punt 28 voor: De *achterwaarts volgende afdeelingen* blijven zoo mogelijk gesloten en kiezen vormen, die overeenkomen met het terrein en den opmarsch gemakkelijk maken. Is men echter aan *werkzaam* vijandelijk vuur blootgesteld, dan neme men *breede* vormen of *vergroote* de afstanden. Daarbij moeten de aanvoerders hun troepen echter in de hand houden.

IV.

HET ALS ÉÉN GEHEEL IN GEVECHT BRENGEN DER TROEPEN.

Wanneer eene troepenafdeeling aangewezen wordt, om zich in gevecht te begeven, b.v. tot het verlengen van het front, het doen eener omvatting, het verrichten van een tegenaanval, het dichteren van eene opening, die tusschen andere troepen is ontstaan, dan is het bepaald noodzakelijk, dat na het verrichten van den z.g. tactischen opmarsch, eerst een voorbereidende vorm wordt aangenomen, het geraamte als het ware in elkaar wordt gezet, waaruit zich de gevechtshandeling zal ontwikkelen, om daarna *met alle onderdeelen te gelijk* in actie te komen. Het komt meermalen voor, dat de onderafdeelingen, die hun plaats bereikt hebben, zich verder ontwikkelen, voorwaarts gaan en op een gegeven oogenblik in gevecht komen, zonder te wachten op de zusterafdeelingen, die een grooteren weg moeten afleggen. Zoodoende bestaat er veel kans, dat de troepen druppelsgewijze in gevecht gebracht worden en ook bij gedeelten worden vernietigd of teruggeslagen. Wanneer bijvoorbeeld een regiment een vleugel moet verlengen van eene andere troepenafdeling, marcheeren de bataljons alle zelfstandig naar de plaatsen, die zij moeten innemen. De voorste linie blijft voorloopig in de lijn, waarin de ontwikkeling zal plaats hebben, eerst als alle voorste afdeelingen op hun plaats zijn en gereed om voorwaarts te rukken, wordt een bevel, een teeken, een signaal, daartoe gegeven. De commandant van de geheele afdeeling moet hiervoor zorg dragen, hij heeft daartoe een adjudant, ordonnansen, seiners, enz. Mocht door omstandigheden een en ander vergeten worden, dan moeten de commandanten der onderdeelen met elkaar in overleg treden en niet te haastig zijn.

Alleen wanneer zeer groote spoed noodzakelijk is — doch dat behoort tot de uitzonderingen —, wordt elke aankomende afdeeling direct in gevecht geworpen.

Zoolang nog geen tirailleurlinie gevormd is, moet eene ijle verkenningslinie, of wel moeten patrouilles vooruit gezonden worden, opdat de geopende orde niet onverwacht in hevig vuur kome. Tot het opsporen van vleugels van neventroepen, zende met een infanterie-officierspatrouille vooruit, of wel, indien het gedekt kan geschieden, een adjudant met een ordonnans of met een paar seiners. Vooral drage men zorg voor de verbinding van voorgaande met volgende troepen en met nevenafdeelingen.

In bedekt terrein is zulks zeer noodig, daar men anders niet weet, of de voorgaande linie voorwaarts gaat, halt houdt, ondersteuning noodig heeft, enz.

De commandanten moeten niet te veel aan hun afdeelingen kleven. Ligt b.v. eene compagnie in 2^e gevechtlinie gedekt, dan

zorgt de C.C.t., dat hij overzicht heeft over het voorgelegen terrein en blijft desnoods door relais of seiners in verbinding met zijne compagnie.

Wij vleien ons natuurlijk niet in dit opstel iets nieuws medegedeeld te hebben, toch kan het wellicht nut hebben, de aandacht nogmaals op een en ander te vestigen.

J. N. BRUIJN,
Kapitein bij den Hoofdcursus.

De opleiding tot troepenofficier.

Gedurende een achttal jaren bij het 5^e R. I. belast met een deel van de militaire opleiding der onderofficieren van den cursus, bovendien zelf afkomstig uit den troep en opgeleid aan den H.C., heb ik mij meermalen afgevraagd, hoe de moeilijkheden, aan een opleiding uit den troep verbonden, en de vele gebreken, die deze opleiding aankleven, waren te ontgaan.

Het schijnt mij toe, dat voor eene andere opleiding tot troepenofficier, nauw samenhangende met de kadervorming in het leger en meer rekening houdende met het genoten onderwijs, wel eene oplossing kan worden gevonden.

Eenerzijds zouden de voordeelen behouden moeten blijven, die nu ontegenzegglijk de jonge officieren van den H.C. genieten door een verleden, langer of korter als soldaat, korporaal en sergeant in het leger doorgebracht.

Anderzijds moet noodzakelijkerwijze de wetenschappelijke en ook de militaire opleiding dezer officieren op hooger peil worden gebracht.

Dat, vooral op wetenschappelijk gebied, aan de langs den H.C. opgeleide officieren hoogere eischen gesteld zullen moeten worden, is, dunkt mij, niet tegen te spreken.

Ik zal er dan ook niet over uitweiden, doch slechts wijzen op de eischen, die gesteld worden op het gebied der moderne talen en op het beperkte aantal vakken, dat op den cursus onderwezen wordt. De meeste leerlingen van den cursus hebben alleen lager onderwijs genoten, en al wordt er nu door hen hard gewerkt, terwijl de besten den H.C. bereiken, waar het aantal vakken aanmerkelijk wordt uitgebreid, in de twee nu volgende jaren, kan de onderofficier, die vooral militaire kundigheden moet leeren, niet op het algemeen wetenschappelijk peil gebracht worden, waarop tegenwoordig een beschaafd man moet staan.

Onderwijl onderschatte men niet de militaire opvoeding en vorming van den luitenant, uit den troep afkomstig.

De officier van de K. M. A., ofschoon wetenschappelijk zoo-veel beter onderlegd, heeft het opvoedkundig proces van zijn collega van den H.C. gemist.

Te recht wordt van militaire zijde gewezen op het nut van in den troep te dienen. De kazerne moet niet afschrikwekkend werken, integendeel, het leger is een opvoedingsinstituut van den eersten rang.

Een milicien, die zijn diensttijd achter den rug heeft, heeft ook als mensch in waarde gewonnen. Hij heeft ondergeschiktheid, gehoorzaamheid, orde en netheid geleerd. Hij heeft menschenkennis opgedaan.

De a.s. meerdere ziet bovendien, hoe de superieur wel, hoe deze niet moet optreden. Hij leert dat niet uit een boekje, neen, hij ondervindt het dagelijks. Hij leert den gedachtengang kennen, de nooden, de behoeften van den soldaat, die uit alle klassen van de maatschappij komt.

De gegraduateerde leert verder in de kazerne zich te doen gehoorzamen en hij gehoorzaamt zelf uit een goed geplaatst gevoel van eer, daar hij het opmerkend oog van den mindere op zich gevestigd weet. Niet angst voor den superieur moet de drijfveer voor plichtsvervulling zijn, maar wel het gevoel zich meerdere te weten en zich in het oog van zijn mindere niet te willen blaameeren.

De prikkel, immer het goede voorbeeld te moeten geven, wordt buiten den troep gemist.

Ziet dat alles, benevens het dragen van verantwoordelijkheid en nog veel meer, het wordt in de compagnie geleerd. Geen militair, die mij dit zal tegenspreken; en toch, onze officieren van de K. M. A. worden bijna geheel buiten den troep, althans buiten de compagnie opgeleid en gevormd.

Men werpe mij niet tegen, dat er in den troep ook veel verkeerds geleerd kan worden.

Ik geef dat toe, maar beweer, dat op grond van dit argument ook persoonlijke dienstplicht veroordeeld werd. De officieren en het kader dienen opvoedkundig die kwaliteiten te ontwikkelen, waardoor mögelijke misbruiken, die bij eene vereeniging van jonge mannen uit alle lagen der maatschappij kunnen voorkomen, worden opgeheven. Trouwens, nu wij persoonlijk dienstplicht hebben, zou het bespottelijk zijn de a.s. rechter, dokter en ingenieur wel aan die verkeerde invloeden bloot te stellen en den a.s. officier daarvan angstvallig verre te houden. Neen, een eerste eisch, dien men den officier moet stellen, is, dat hij goed, door en door, het materiaal kent, waarmede hij zoo noodig te velde trekt en waarvan hij in vredestijd onderwijzer, ja opvoeder moet zijn.

Heeft dan de cadet van de K. M. A. zoo weinig te maken met den troep?

Hij oefent toch te Breda en wordt in de zomermaanden bij de korpsen gedetacheerd!

Voorzeker, hij oefent wel en hij wordt ook bij den troep gedetacheerd.

Maar *leeft* hij dan ook in dien troep, opdat hij er ondervinding op doet?

Ik ben enkele malen belast geweest met het toezicht op de

gedetacheerde cadetten. Voor hen gelden bijzondere voorschriften. Zij moeten afzonderlijk en vereenigd logeeren en eten. Zij krijgen afzonderlijke oppassers, zij doen afzonderlijk wacht en inwendige diensten en dan onder toezicht van troepen kader.

Bijslag wordt gegeven voor de menage. De onderofficiersmenage is dus nog niet goed genoeg. Hieraan nemen ook de korporaalscadet deel, terwijl deze met hun andere collega's de onderofficierscantine mogen bezoeken. In het kort; de cadet wordt bij die korpsen zeer exceptioneel behandeld, zóó, dat hij het eigenlijke troepenleven, zoomin dat van den eenvoudigen soldaat, als dat van den onderofficier, leert kennen.

De indruk, dien bovendien deze behandeling op den gewonen onderofficier en zelfs op den soldaat maakt, is verre van verheffend.

Vroeger werden de onderofficieren van den H. C., die bij de korpsen gedetacheerd waren, als gewone onderofficieren behandeld. Sedert de laatste jaren worden de voorschriften, als voor de cadetten geldende, ook op die onderofficieren toegepast. Ik verklaar die bijzondere behandeling uit een streven, den a.s. officier bij de korpsen al dadelijk te verheffen boven den troep, opdat deze toch vooral in hem den a.s. officier zal zien. Door afzondering en voorrechten wordt, naar mijne meening, dat doel geenszins bereikt. Alleen komt het mij voor, dat de Hoofdcursiaan en de Jonker daardoor wat over het paard getild worden.

Als de a.s. officier daarop recht heeft, als practische en theoretische militaire kennis zulks wettigen, geef dan den cadet rang boven de onderofficieren en behandel hem als zoodanig.

Voor dien tijd moet hij zijn recruit, soldaat, korporaal of sergeant. Dat is voor de jongelui zelf ook het beste.

Zij dienen zich den a.s. officier te toonen door gedrag, voorbeeld en beschaving.

Ook de militaire opleiding bij de korpsen is zonder eenig stelsel. In de zomermaanden moeten aanstaand kader, kader, reserveofficieren en beroepsofficieren geoefend worden. De cadetten vormen dan de jongste korporaals en de jongste sergeanten. De jongelui zelf beschouwen dan ook den tijd, voor practische oefeningen bij het regiment doorgebracht, meer als eene zomervacantie, dan als eene oefeningsperiode. Om kennis met den troep te maken is die detacheeing onvoldoende.

Eindelijk moet mij van het hart, dat, hoe goed overigens in practischen en theoretischen zin de opleiding voor verlofsofficier bij de School voor Verlofsofficieren (S. v. V. O.) is, ook dáár de zelfde afscheiding van den troep wordt in acht genomen, als bij de cadetten van de K. M. A. En voor de a.s. verlofsofficieren geldt „in den troep leven en leeren” in nog veel hoogere mate! De jonge beroepsofficier toch zal lange jaren achtereen met den

man oefenen en omgaan, zij het dan ook ver boven hem staande, doch bij den verlofsofficier treedt die compensatie niet in.

Hij mist dus de geheele militaire ondervinding, die de compagnie geven kan, en ook in militaire kennis en bruikbaarheid is hij, als regel, de mindere van den beroepsofficier. Het fundament voor eene goede militaire opvoeding is hier zoek!

Ik vermeld dan tevens, dat de dunk, dien het kader en ook de gewone soldaat van het verlofskader en van de verlofsofficieren hebben, niet bijzonder groot is. Of dit nu al dan niet gemotiveerd is, laat ik daar.

Intusschen wijs ik er op, dat elke meerdere respect moet afdwingen, niet in de eerste plaats door strepen en sterren, maar vooral door de wijze, waarop hij met zijn minderen omgaat en door zijn kennis.

Is die meerdere onhandig, onmenschkundig, kent hij den gang van der dienst niet, hapert er iets aan kennis van reglementen en voorschriften of aan de practijk, onmiddellijk wordt het bemerkt. En alleen naar deze bekwaambeden beoordeelt het kader de verlofsofficieren en de verlofscolla's.

Hun positie is dan ook niet benijdenswaardig. Veel verlofsofficieren en veel verlofsonderofficieren zijn afhankelijk van de welwillendheid van beroepsonderofficieren.

Zooals reeds werd opgemerkt, men doet alles, wat mogelijk is, om a.s. verlofsofficieren practisch en theoretisch op te leiden. Worden zij echter vaandrig, dan blijkt, dat zij weinig kennis en ondervinding van den troep hebben.

Dat komt, omdat zij niet *in*, doch *naast* den troep hebben geleefd.

Zij zagen soldaten in de kazerne, en zij zagen soldaten onder de wapenen, waarmede zij moesten oefenen, daarmede basta.

Opdat een leger aan zijn roeping kan voldoen, moet het vertrouwen hebben in zijn aanvoerders. Ten opzichte van het verlofskader is zulks nu *beslist het geval niet*.

Dat is eensdeels te wijten aan het feit, dat men aan milicien-korporaals en milicien-sergeanten lagere eischen stelt op het gebied van practische en theoretische kennis dan aan beroepskader, anderzijds door eene opleiding tot die rangen buiten de compagnie bij de S. v. V. O. Heeft het verlofskader eenmaal den rang van sergeant op geheel de zelfde wijze als het beroepskader en in onmiddellijke aanraking met den troep bereikt, dan zal eene stelselmatige opleiding, gecentraliseerd aan een S. v. V. O. voor het verkrijgen van meerdere kennis aan te bevelen zijn.

Wat nu de militaire opleiding van den sergeant van den cursus aangaat, daaromtrent merk ik het volgende op.

Tot vóór twee jaar werd op den cursus alleen les gegeven in reglementen en dienstvoorschriften. Practische oefeningen hadden bij de compagnie plaats.

Waren er bij de compagnie recruten onder de wapenen, — de sergeant van den cursus rukte veelal in. Hij was te vaak door lessen afwezig, om geregeld bij het recrutenonderricht gebruikt te kunnen worden. Ook met andere functies, aan sergeanten op te dragen, werd de cursiaan spaarzaam bedeed, en wel om de zelfde reden. Wat had men ook aan zoo'n „student-sergeant”? Voor hemzelf was studie in meetkunde, algebra, geschiedenis enz., eigenbelang en hoofdzaak.

Doel was dan ook: bij de oefeningen zooveel mogelijk in te rukken. Zulks gebeurde bij sommige compagnieën, bij andere evenwel niet. Grootte ongelijkheid werd daardoor in het leven geroepen.

De leering bij de oefeningen was gering. De ambitie ontbrak. De cursiaan meende zijn tijd beter te kunnen gebruiken.

Ik zag meermalen onderofficieren van den cursus op marsch naar het oefeningsterrein eene geschiedenisles leeren.

Men kan dan ook gerust zeggen, dat, behalve de steeds blijvende nauwe aanraking met den troep, door de vervulling ten deele van diensten als sergeant van de week, door den omgang met de andere onderofficieren, enz., er van eene verdere militaire bekwaming van den cursiaan weinig kwam, zoolang de cursus duurde.

Les in reglementen werd, en wordt nog, op den cursus gegeven.

Intusschen constateerde ik meermalen, dat de lust voor dit belangrijke vak veel minder was, dan de belangstelling voor de wisselende letterkundige vakken.

Daarvoor is wel eene verklaring te vinden. De bekoring van het nieuwe wordt gemist. De behandeling van reglementen en voorschriften beperkt zich gedurende twee studie jaren tot de vereischten voor den sergeantsrang. Het is dus geen voortbouwen op reeds verkregen kennis, neen, het is eigenlijk slechts repetitie.

Men teert op oud vet.

Nu weet ik heel goed, dat voor veel cursianen juist de lessen op den cursus in reglementen en voorschriften hoog noodig en nuttig zijn, om hen bekwaam te maken voor hun rang. Men verhelpt hier dus feitelijk een toestand, die niet moest bestaan. Er komen onderofficieren op den cursus, die geen onderofficier moesten zijn!

Voor toelating op den cursus wordt slechts als eisch gesteld, dat de adspirant sergeant is of aan het examen voor dien rang voldaan heeft. Toch zag ik enkele malen een milicien-sergeant toelaten. Ik heb wel eens den indruk gekregen, dat men voor toelating tot den cursus de militaire waarde van den adspirant niet in de eerste plaats waardeert.

De practische opleiding aan den cursus, is inmiddels veel verbeterd, al is zij nog lang niet, wat zij moest zijn.

Practische oefeningen bij de compagnie worden tijdens den

duur van de studie jaren niet meer gehouden. De geheele cursus rukt gezamenlijk uit en beschikt dan zooveel doenlijk over de soldaten van het blijvende gedeelte van het korps. De oefeningen hebben plaats onder leiding van den officier, die de reglementen behandelt.

Al kunnen die oefeningen immer nuttig zijn, toch wijs ik op de groote moeilijkheid pl.m. een 25-tal onderofficieren, zeer verschillend in militaire kennis, met volle belangstelling te doen oefenen, als daarvoor geen, of zeer weinig soldaten beschikbaar zijn.

Wij weten al te wel, dat onder de tegenwoordige omstandigheden, zich alles werpt op de soldaten van het blijvend gedeelte. Opleidingsklassen voor sergeant, de S. v. V. O., enz. en bovendien de noodige corveediensten maken, dat voor opleiding van den cursus hoogstens ééns per week over weinige soldaten kan beschikt worden.

Men moet dus oefenen met vlaggen, afgewisseld door schijfschieten en kaderoefeningen.

De middelen, ter beschikking gesteld voor de oefening van deze a.s. beroepsofficieren, zijn wel zeer minimaal, vergeleken bij die voor de a.s. verlofsofficieren aan de S. v. V. O.

Ik vermeld verder nog, dat de cursiaan, die 's morgens uitrukt en zich inspant, 's middags minder frisch op de les komt, terwijl hij ook al niet bijzonder geprikkeld wordt tot meerdere praktische bekwaming, omdat voor den H. C. alleen het toelatings-examen beslist.

Getracht wordt nu, zooveel mogelijk, de hiervoor genoemde strijdige factoren met elkaar in overeenstemming te brengen.

Toch geloof ik gerust te mogen constateeren, dat de verdere militaire opleiding van de a.s. officieren op den cursus bezwaarlijk en gebrekkig is.

De officieren, leeraren in geschiedenis, aardrijkskunde, talen en wiskunde, hoewel met de beste bedoelingen beziel, kunnen geen *waarborgen* geven voor goed onderwijs, voor zooverre zij niet door acte-examens de bevoegdheid tot onderwijs geven verkregen hebben. Door routine wordt wel veel verworven, maar voor dat die routine er is, zal dan toch het onderwijs niet zijn, zooals dat verwacht mag worden.

Bovendien, een officier ontvangt in het algemeen niet zijn kostbare opleiding om aardrijkskunde of meetkunde te doceeren? Hij wordt daardoor aan zijn eigenlijke bestemming onttrokken en gaat soms in militaire waarde achteruit.

Wordt de nieuwe legerorganisatie ingevoerd, dan zullen zich bovendien practische bezwaren doen gevoelen, als luitenants aan hun natuurlijke functie onttrokken worden.

Ten slotte merk ik op, dat vele onderofficieren, na een meerjarig verblijf op den cursus, niet slagen voor den H. C. Deze

sergeanten zijn dus aan den dienst onttrokken geweest, hebben het Rijk tijd en geld gekost.

Als het daar nu maar bij bleef!

Er is echter meer. Van de niet geslaagde cursianen zijn er, die onmiddellijk den dienst verlaten. Het meerendeel blijft gedésillusioneerd korteren of langeren tijd hangen. Zij blijven meeloopen, omdat zij niet anders kunnen. Het feu sacré, zoo noodig in een frisch kader, is er uit.

Daarom moet een onderofficier, die de officiersloopbaan mist, toch in dienst voordeel kunnen trekken uit zijn opleiding. Hij moet, zoo mogelijk, dadelijk vruchten plukken en niet veel achter staan bij collega's, die zich van huis uit tevreden stelden met de opleiding voor eene bescheidener positie in het leger.

Nu wij de Militiewet 1912 bezitten, moet de kaderquaestie opgelost worden.

De vorming van officieren moet m.i. daar nauw aansluiten.

Verleden jaar ontwikkelde ik in een beknopt opstel mijn denkbeelden over de vorming en opleiding van het kader bij de infanterie, opgenomen in den M. S. van Mei 1912.

Sedert is bekend geworden, dat eene kaderschool voor sergeant zal worden opgericht te Kampen. Men zal dus nu in twee jaar vermoedelijk onderofficieren moeten vormen in eene plaats, met zeer beperkte gelegenheid tot practisch oefenen en buiten den troep. Eerst bij de regimenten zullen zij daarna kennis komen maken met onze militie, wier onderwijzers zij moeten worden.

In hoeverre de dan uit Kampen aankomende onderofficieren bruikbaarder zullen zijn dan de korporaals, die het Instructie-Bataljon afleverde, zal de toekomst moeten leeren.

Met verwijzing naar mijn opstel van verleden jaar voor aanvulling, tevens rekening houdende met de vigeerende Militiewet, meen ik de oplossing van het vraagstuk ter verkrijging van goed officiers- en onderofficiers-troepen-kader, als volgt, te moeten aanbevelen:

Alle toekomstige officieren en onderofficieren worden ingedeeld bij den troep, te gelijk met de miliciens der voorjaarsploeg.

Vooraf is voldaan:

Om voor beroepsofficier in aanmerking te komen, aan de eischen van toelating tot de K. M. A.;

Om voor verlofsofficier te worden opgeleid, aan de eischen van toelating voor de S. v. V. O.;

Om voor sergeant in aanmerking te komen, aan nader te stellen eischen, die minder pover dienen te zijn, dan de nu gestelde schooleischen voor sergeant, doch ook niet buiten het leerplan van de lagere school dienen te gaan.

Na de inlijving, waarbij de a.s. officieren geplaatst zouden die-

nen te worden in geschikte garnizoenen, als Amersfoort, Ede, Breda, enz., waar tevens goede oefeningsterreinen zijn, worden de aspiranten bij de compagnie soldaat en vervolgens korporaal.

Tegen Juli b.v. gaan zij in opleiding voor sergeant, zonder naar eene speciale instelling te verhuizen.

Zij blijven bij de compagnie in nauwe aanraking met den troep, worden alleen theoretisch en practisch voor sergeant opgeleid, te gelijk met de milicien-korporaals, die sergeant moeten worden en aan de zelfde theoretische en praktische eischen moeten voldoen.

De rang van sergeant wordt *uiterlijk* medio December bereikt.

Het is niet noodig, dat elken dag wordt opgeleid. Het is zelfs wenschelijk, dat de oefeningen gedeeltelijk bij de compagnie worden gevolgd. Gedurende de najaarsoefeningen wordt de opleiding onderbroken.

Na één jaar dienst, volgt nu voor den, onderwijl sergeant geworden, a.s. beroepsofficier plaatsing als:

cadet-sergeant aan de K. M. A.;

Voor den a.s. verlofsofficier plaatsing als sergeant aan de S. v. V. O.;

de a.s. beroepssergeant wordt, zoo hij voorzien is van een radicaal voor praktische en theoretische bruikbaarheid, op voordracht van zijn C.C. en B.C., sergeant bij de compagnie, waar bij hij dient.

Hoe lang vervolgens de cadet-sergeant aan de K.M.A. zal moeten verblijven, zal door meer bevoegden dan o.g. moeten worden beslist.

Doch ook al blijft nog drie jaar studie noodig, dan zal de totale opleiding er slechts door winnen.

De leeftijd, waarop de luitnantsrang dan bereikt wordt, zal met één jaar vermeerderen, en dit is niet zoo bezwaarlijk, vooral niet, als de hogere rangen vlugger zullen worden bereikt, wat de M.v.O. zich voorstelt.

Aan den cadet van het oudste studiejaar zal men nu zonder bezwaar den rang van vaandrig kunnen geven. Detacheering in dien rang bij den troep, vooral in het tijdperk der compagnies-oefeningen, lijkt mij zeer vruchtdragend.

De a.s. verlofsofficieren moeten nu verder opgeleid worden voor sectie-commandant. De wet geeft recht hen $14\frac{1}{2}$ maand onder de wapenen te houden. De resterende tijd, $2\frac{1}{2}$ maand, is wel is waar, zeer kort. Toch is er in dien tijd door kundig personeel veel te bereiken, al zou ik gaarne dien korten tijd verlengd zien.

Den jongen man echter na dien korten tijd den rang van luitenant toe te kennen, vind ik zeer ongewenscht, ja, schadelijk voor het prestige, dat de officiersrang in het leger behoeft.

Daarom moet de a.s. verlofsofficier na $14\frac{1}{2}$ maand den rang

van vaandrig bereiken. Als hij wat ouder is, meer ondervinding heeft opgedaan, als tegemoetkoming voor de mindere militaire vakstudie, benoeme men den bruikbaren vaandrig, bij overgang naar de landweer, tot officier.

Door aldus te handelen, worden ook de bezwaren weggenomen, die zich voordoen bij de verdere oefening van de verlofsofficieren.

Elke in den troep dienend officier kent de bezwaren van nabij.

De verlofsluitenant komt onder de wapenen, is dikwijls ouder dan de beroepsofficieren. Allerlei moeilijkheden uit hoofde van ancienniteit ontstaan.

Toch draagt men den verlofsluitenant liever geen functie op bij de opleiding van de onder de wapenen zijnde militie.

In dat opzicht behooren de beroepsofficieren de leiding te hebben.

In de tegenwoordige omstandigheden ziet men dikwijls verlofsofficieren onder de wapenen komen, om beroepsofficieren, beroepskader en den troep op te leiden, in plaats van zelf behoorlijk door den beroepsofficier verder geoefend te worden.

Ik teeken hierbij nog aan, dat ik niet speciaal op het oog heb, dat jonge beroepsluitnants ondergeschikt worden gemaakt aan oudere verlofsofficieren. Neen, ik zag ook luitnants met tien en meer dienstjaren, als officier, onder het bevel komen van nog oudere verlofsluitnants.

Soms werd dit ook wel voorkomen, door den ouderen beroepsluitenant, of, wat nog erger is, door den verlofsluitenant tijdelijk uit wandelen te zenden!

Men late voorts de gelegenheid open, om uit onderofficieren bekwame troepenofficieren te vormen.

Om officier te worden, moet evenwel de zelfde graad van wetenschappelijke ontwikkeling bereikt worden. Daarom acht ik de volgende regeling gewenscht.

De cursussen worden opgeheven.

De H.C. wordt gereorganiseerd tot een centralen cursus.

Voor toelating tot dien centralen cursus worden zoodanige eischen gesteld, dat het mogelijk is na een studietijd van twee jaar over te gaan naar het 1ste studiejaar van de K. M. A. Op den centralen cursus wordt daarom in de eerste plaats wetenschappelijk onderwijs gegeven. Militaire vakken worden behandeld, niet alleen als herhaling van het geleerde, maar in zooverre uitgebreid, dat de leerling na twee jaar aan de practische en theoretische eischen voor sergeant-majoor (instructeur of administrateur naar keuze) kan voldoen. Zij, die de administratieve loopbaan kiezen, moeten ook een cursus medemaken voor verplegingsofficier.

Opdat het Rijk nut trekke uit dit kosteloos gegeven onderwijs,

moeten de leerlingen zich verbinden na afloop van den cursus, als zij niet voor plaatsing op de K. M. A. in aanmerking mochten komen, gedurende de jaren van militie- en landweerdiensttijd, ter beschikking te blijven.

De niet geslaagde leerlingen worden dan na den cursus, desgewenscht uit het leger ontslagen en kunnen vaandrig bij de militie, en daarna eventueel verlofsofficier bij de landweer worden. De voor administratieven dienst opgeleiden, worden in dat geval verlopsadjudant-O.O.-kwartiermeester bij de militie en verlopsluitenant-kwartiermeester bij de landweer.

De leerlingen, die in dienst mochten willen blijven, gaan naar de korpsen terug en kunnen dan voorzien zijn van een radicaal voor practische en theoretische geschiktheid voor sergeant-majoor-instructeur of voor sergeant-majoor-administrateur.

Voor deze onderofficiersrangen zal men ook hoogere eischen van algemeene ontwikkeling moeten stellen, dan die voor sergeant noodig zijn.

Voor die rangen zijn dus bijzondere kaderscholen noodig ter opleiding van sergeanten. Deze instelling zou misschien met den centralen cursus te vereenigen zijn.

Sergeant-majors, die het leger gaan verlaten, zou men, desgewenscht, als toehoorder eenigen tijd de lessen aan den centralen cursus kunnen laten volgen om hen, na hun ontslag, tot verlofsofficier bij de landweer te benoemen.

Ook deze onderofficieren moeten echter aan zekere wetenschappelijke eischen voldoen, om voor den officiersrang in aanmerking te komen. Voldoen zij niet aan die eischen, dan behooren zij niet in de officierspositie thuis.

Als de opleiding tot troepenofficier geregeld wordt, gelijk ik mij dat voorstel, zal het wetenschappelijk peil van alle officieren nagenoeg gelijk worden. Zij zullen allen in voldoende mate kennis met den troep maken en daaruit voortkomen.

Men zal misschien bezwaar maken, de a.s. officieren dadelijk bij de korpsen te plaatsen, uit hoofde van hun jeugdigen leeftijd. Ik acht dit bezwaar niet zoo groot. De jongeling, die toegelaten wordt tot de K. M. A., is minstens 17 jaar oud, de meesten zijn ouder.

Opdat de officieren en het kader behoorlijk acht kunnen geven op de a.s. officieren en onderofficieren en ook om te voorkomen, dat de jongelui zelf zouden vergeten, dat zij eene hoogere roeping in het leger te vervullen hebben, moeten zij een duidelijk onderscheidingsteeken dragen. Zij zijn en blijven adspirant-officier en adspirant-onderofficier. Dit is op zichzelf eene onderscheiding! Overigens geve men hen geen enkel voorrecht, maar men behandelde den adspirant naar den rang, dien hij bekleedt.

Alle beroepsofficieren en onderofficieren behooren opvoeders

te zijn. Zou aan allen niet de taak kunnen worden opgedragen behalve soldaten en kader, ook a.s. officieren te helpen vormen en opleiden? Is het niet wenschelijk, dat de opleiding van kader en officieren steun zoekt in het genoten onderwijs buiten het leger, terwijl de practische ervaring in den troep verkregen wordt?

Het schoolonderwijs moet in het leger beperkt worden. Militair onderwijs worde zoo volledig mogelijk gegeven en zoodanig, dat beroeps- en verlofskader en a.s. officieren er zooveel mogelijk nüt van trekken. Eenvormigheid van opleiding, daarnaar zal men moeten streven! Wordt dit bereikt, dan wordt niet alleen aanvulling van het beroepskader uit de militie meer verzekerd, maar wordt ook aanvulling van beroepsofficieren uit de adspirant-verlofs-officieren mogelijk.

Alle beroepsofficieren moeten echter aan de K. M. A. wetenschappelijke vakstudie maken. Men krijgt op deze wijze een goedkoop stelsel, dat meer en betere vruchten zal opleveren, dan het bestaande.

Cursussen, cadettenschool en Instructie-Bataljon, hebben dan afgedaan.

Aan den centralen cursus zal echter door alleszins bevoegden onderwijs moeten worden gegeven. Gediplomeerde of gepromoveerde leeraren zullen daar noodig zijn.

De plaatsing bij den troep van alle a.s. beroepsofficieren gedurende het eerste jaar, dus onmiddellijk na het verlaten van de school, is aan te bevelen om practische mannen te kweeken. De hersens komen een tijdlang tot rust, de wetenschap kan bezinken. Welke Hollandsche jongen, die officier wil worden, zal tegen dat dienstjaar opzien?

Resumeerende, kom ik tot het volgende: Januari, inlijving van de voorjaarsploeg der militie. Alsdan komen ook onder de wapenen:

- 1°. de adspiranten-beroepsofficieren;
- 2°. de adspiranten-verlofs-officieren;
- 3°. de adspiranten-onderofficieren.

Opleiding bij de compagnie tot soldaat en tot korporaal.

± Juli. Vorming van opleidingsklassen voor sergeant (ook miliciensergeant).

Uiterlijk 15 December.

Aanstelling tot miliciensergeant bij de compagnie,

„ „ verlofs-sergeant bij de S. v. V. O.;

„ „ cadetsergeant bij de K. M. A.

Toekenning van radicalen aan de a.s. beroeps-onderofficieren. Alle sergeanten (dus ook de verlofs- en mil.-sergeanten), die trouwens allen aan de zelfde eischen voldaan hebben, en nog voldoen aan de eischen voor toelating tot de K. M. A. of tot de S. v. V. O., kunnen op die inrichtingen geplaatst worden.

In December heeft het toelatingsexamen voor den centralen

curcus plaats. Hieraan kan worden deelgenomen door alle sergeanten en door korporaaals voorzien van een radicaal van praktische en theoretische geschiktheid voor sergeant.

De centrale cursus leidt op voor de K. M. A., terwijl de leerlingen, die niet mochten slagen, de militaire vakkennis verworven hebben voor sergeant-majoor.

Verder merk ik op, dat er in het besproken stelsel geen plaats meer is voor het reserve-kader.

Tusschentijds aannemen van vrijwilligers, d. w. z. van adspirant-onderofficieren en officieren, is ook buitengesloten.

Ten slotte begrijp ik, dat bij eene regeling van de kader- en officiersopleiding, zooals door mij wordt voorgestaan, zeer veel neerkomt op het beroepskader en op de subalterne beroepsofficieren, vooral op den compagniescommandant.

Zeker, waarborgen zal men vragen voor eene goede doelmatige opleiding!

Mijn antwoord is dan het volgende. Stel in de eerste plaats vertrouwen in de opvoeders van het leger! Schrijf, desgewenscht *met vette letters* na de 3^e alinea van art. 1. Reglement op den Inwendigen Dienst der Infanterie:

„De opleiding en opvoeding van het a.s. kader en van de a.s. officieren, moet immer een punt van bijzondere aandacht en zorg uitmaken, niet alleen van den compagniescommandant, van zijn officieren en onderofficieren, maar van een ieder, die op eenigerlei wijze bij de opleiding en vorming van dit personeel betrokken is”.

Wordt niettegenstaande dit, toch door enkelen de kader- en officiersopleiding veronachtzaamd, wordt lichtvaardig te werk gegaan, men schrome niet dan groote gestrengheid toe te passen.

De functie van den compagniescommandant wordt door een en ander nog belangrijker, dan zij reeds is.

Tot tegemoetkoming zou men hem van administratieve beslommeringen kunnen ontheffen.

Door het beschreven stelsel worden de laagste rangen, n.l. die van korporaal en sergeant, waarbij het in de voornaamste plaats op practijk aankomt, in nauwe aanraking met den troep verworven.

Voor de hoogere rangen, waarbij zooveel meer van het intellect gevraagd wordt, en voor de militair wetenschappelijke vorming heeft men speciale opleidingsscholen noodig. Daar behoort de candidaat zich rustig aan de studie te wijden en daarom tijdelijk aan den troep onttrokken te worden.

Theorie en practijk behoeven daar niet zoo innig samen te gaan, al zal nu en dan een kort verblijf in den troep voor de studie nut hebben.

De opleidingsscholen, voor hooger rang dan sergeant, be-

hoeven ook niet een groot aantal soldaten aan de korpsen te onttrekken. Gaat men kijken bij de S. v. V. O., dan ziet men, dat daar het grootste deel van het jaar beschikt wordt over een honderdtal miliciens, zelf ter nauwernood geoefend, waarop de jongelui het militaire A B C moeten leeren. Het kwam zelfs dit jaar voor, dat in het tijdperk, waarin bataljonsoefeningen gehouden werden, geheele viermaandercompagnieën bij het 5^e R. I. moesten worden afgestaan, om bij de 1ste S. v. V. O. voor den gecentraliseerden vaandragscursus te worden gebruikt.

Die oefeningen, ofschoon in het bestaande stelsel noodig en nuttig voor de leerlingen, zijn erg vervelend voor den soldaat. Is het wonder, dat die dan ook menigmaal gestraft moet worden?

Bovendien ben ik overtuigd, dat eene oefening op *kunstmatige* wijze nooit zoo intensief kan zijn, als de *natuurlijke* vorming bij de compagnie, ook niet al staan de leerlingen wetenschappelijk nóg zoo hoog!

Het geldt hier oefenen in de practijk, dus practischen soldaten- en troependienst leeren!

En hiermede ben ik aan het einde van mijn beschouwingen. Mogen zij eenigen invloed uitoefenen, om op practische wijze de opleiding tot troepenofficier en de kaderopleiding tot oplossing te brengen.

Deze quaestie toch, zij moet ons allen ter harte gaan. Met haar staat of valt eene goede legerinrichting en bevelvoering. Men heeft veel, heel veel officieren en kader noodig.

Alle goede bronnen bore men dus aan. Men trekke beroeps- en verlofsofficieren uit beroepskader en militia, beide!

Men vergeete echter nimmer, dat men *bekwame* aanvoorders noodig heeft, die, vooral in de lagere rangen, met den troep moeten weten om te gaan, om zijn vertrouwen te winnen. Zonder vertrouwen in de aanvoering, zal het leger nooit aan zijn bestemming kunnen voldoen.

Amersfoort, 1912.

J. W. K. DE BAS,
1ste Luit. Adj. 5 R. I.

Mededeelingen van de Directie der Weduwen- en Weezenkas voor de Officieren van de Landmacht.

De vergaderingen van 21 en 28 October, 11, 18 en 27 November j.l. waren in hoofdzaak gewijd aan de voortzetting der statutenherziening.

Aangezien daarbij de bestaande statuten ten deele buiten beschouwing worden gelaten en de, door de tegenwoordige Directie aanvaarde, beginselen worden ingelascht in den tekst van een ontwerp, dat den officieren niet bekend kan zijn — namelijk een ontwerp samengesteld door den afgetreden Voorzitter der „Kas” — heeft het geen doel de artikelsgewijze behandeling hier op den voet te volgen. Slechts wanneer wijziging zou worden gebracht in de aangenomen hoofdbeginselen, zou dit uit den aard der zaak worden medegedeeld.

Meer aanbeveling verdient het de officieren te zijner tijd in de gelegenheid te stellen, kennis te maken met het volledige ontwerp, zooals het ten slotte zal worden voorgesteld.

Met de behandeling wordt zooveel spoed betracht, als de omstandigheden — o.a. de eischen door den militairen dienst aan de directieleden gesteld — toelaten.

Zeer tot leedwezen der Directie heeft de Generaal-Majoor J. J. G. Baron VAN VOORST TOT VOORST, gemeend ontslag als directielid te moeten aanvragen, welk ontslag door Hare Majesteit de Koningin op de meest eervolle wijze werd verleend, onder dankbetuiging voor de vele diensten, in deze betrekking bewezen.

Voorts heeft Zijne Exc. de Minister van Oorlog de Directie gemachtigd, eene commissie in het leven te roepen, als bedoeld in het vorige overzicht. Een drietal deskundigen van gevestigden naam is reeds aangezocht en zoodra de besprekingen dienaangaande geëindigd zijn, zal de samenstelling der commissie worden gepubliceerd.

DE DIRECTIE.

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

Algemeen: Eene nieuwe zekerheidsspringstof. De chronometronoom „Mary”, Streffl., Nov.

Amerika (Vereenigde Staten van Noord-): Nieuwe belegeringshouwitsers. Schietproef op een waarnemingsmast. Linienschip „Pennsylvania”. Vlootbouwprogramma voor 1913. Gecombineerde telegrafie met en zonder draad. Veldtelefoonmaterieel, Jahrb. A. u. M., Dec. Station voor draadloze telegrafie in Arlington, M. Woch., N°. 158.

Abessinië: Anuak-expeditie, M. Woch., N°. 151. Daua-spoorweg, M. Woch., N°. 152.

Argentinië: Reorganisatiën, M. Woch., N°. 154. Slecht kruit, Jahrb. A. u. M., Dec.

België: Nieuw velddienstvoorschrift, Int. Rev., Dec.

Bulgarije: Aviatiek, M. Woch., N°. 152.

China: Troepen in Tibet, M. Woch., N°. 159.

Duitschland: Weldadigheidsfeest, M. Woch., N°. 149. Hulpmiddelen voor het onderricht in het richten, M. Woch., N°. 152. De gesubsidieerde auto's voor 1912/13, Int. Rev., Dec. Kabelverbinding met de West-Afrikaansche koloniën, M. Woch., N°. 157. Jaarbericht 1912 van de vereeniging tot oprichting van tehuizen voor adellijke dames, M. Woch., N°. 159. De inrichting van het observatorium aan boord van het verongelukte Zeppelin-luchtschip „Schwaben”, Streffl., Nov.

Engeland: Oprichting aan het Departement van Oorlog van eene afdeeling voor schietbanen. Bestelling van 45.000 geweren. Kookcursus voor onderofficieren. Aviatiek. Oefeningsmunitie voor machinegeweer-afdeelingen, M. Woch., N°. 151. Schieten uit luchtvaartuigen. Turncursussen voor onderofficieren te Aldershot. Reservepaarden voor de veldartillerie. Uitreiking van geweren met lange en korte kolven bij mobilisatie. Gebrek aan officieren en manschappen bij de reserve-bataljons. Abor-medaille. Inkrimping der Zuid-Afrikaansche troepen. Opleiding der troepen, M. Woch., N°. 158. Jaarverslag veterinaire dienst 1912, M. Woch., N°. 159.

Frankrijk. De kleeding der infanterie. Nieuw geschut, M. Woch., N°. 150. Legermanoeuvres in 1913. Cavalerie-reserve-officieren. Verlichting van de infanteriebepakking. Lanssen, M. Woch., N°. 155. Nieuw stelsel voor draadloze telegrafie. Maritieme stations voor draadloze telegrafie. Besluiten op grond van manoeuvre-ervaringen en den politieken toestand. Het leger naar de verschillende jaarlijksche lichtingen. Fransche manoeuvre-critiek. Marinecontingent, Jahrb. A. u. M., Dec. Militaire telegrafie, M. Woch., N°. 159. Het Fransche legerbudget voor 1913, Streffl., Nov.

Italië: Cursus voor aviateurs, M. Woch., N°. 149. Telegraaf- en telefoonpersoneel voor de artillerie, Jahrb. A. u. M., Dec. Verliezen in den Afrikaanschen veldtocht. Medailles voor betoonde dapperheid. Munitie-uitrusting van de troepen te voet. Kruiser „Libia”. Artillerie-aangelegenheden, M. Woch., N°. 157. Manoeuvres in 1912. Machinegeweervraagstuk. Oprichting van twee nieuwe legerkorpsen, Streffl., Nov.

Japan: Manoeuvres in 1912, M. Woch., N°. 153. Vlootuitbreiding, M. Woch., N°. 156.

Mexico: Opheffing van de Salina-Cruz-haven als oorlogshaven, Jahrb. A. u. M., Dec.

Nederland: Schietwedstrijd in N.-O.-Indië, M. Woch., N°. 154. Waarnemingsmaterieel voor de veldartillerie, Jahrb. A. u. M., Dec.

Oostenrijk-Hongarije: Doop van het slagschip „Prinz Eugen”. Machinegeweercursus, M. Woch., N°. 149. Uitbreiding der technische troepen. Samensmelting van de korpscommando's met de landweercorpscommando's. Keizerlijke lijfgarde, M. Woch., N°. 150. Het nieuwe aanvullingscrediet voor 1912. Oorlogsschip „Viribus unitis”. Beproeving van een 34,3 cM. kanon. Vestingtelegraafformatiën, Jahrb. A. u. M., Dec. De keizermanoeuvres in Zuid-Hongarije. De legercredieten, Int. Rev., Dec. Draadlooze telegrafie stelsel „Poulsen”, M. Woch., N°. 157.

Portugal: Ervaringen met het artillerie-materieel van SCHNEIDER-LE-CREUZOT, Jahrb. A. u. M., Dec.

Rumenië: Aanmoediging van de rensport, M. Woch., N°. 153.

Rusland: Bevelvoerende generaals, M. Woch., N°. 156. Schietproef met 27,9 cM. springgranaten. Nieuw vlootbouwprogramma. Proefmobilisatie. Begrooting voor 1913. Proces van Generaal UCHATSCH-OGOROWITSCH. Wederopbouw van de vloot. Oefeningstocht voor auto's. Ontwerp-verordening op de opleiding en organisatie van het Roode Kruis, Jahrb. A. u. M., Dec. De nieuwe wet op de beoordeeling van officieren. Militaire topografen, Int. Rev., Dec. Officiersschool voor electro-techniek, Streffl., Nov.

Spanje: Vliegwezen. Stations voor draadlooze telegrafie, M. Woch., N°. 155.

Turkije: Organisatie van de Redif-troepen (met schetsen). Instelling van een marineraad.

Uruguay: Legerbegrooting, M. Woch., N°. 154.

Zweden: Vermeerdering van het artillerie-materieel, Jahrb. A. u. M., Dec.

Zwitserland: Landsverdediging. Pionierformaties, Jahrb. A. u. M., Dec. Nieuw velddienstvoorschrift, Int. Rev., Dec.

Boekaankondiging.

Les principes de la tactique, par ARMAND DE CALLATAY, Capitaine-Commandant, Adjoint d'Etat-Major, Professeur à l'École Militaire de Bruxelles. *Bruxelles-Paris*, 1912. A. CASTAIGNE — BERGER-LEVRAULT.

Zooals de titel reeds aangeeft, behandelt dit werk niet de detail-tactiek; het tracht *de beginselen* op te sporen, welke den grondslag moeten vormen voor alle tactische handelingen; het tracht ook te vinden de overeenstemming, die moet bestaan tusschen *deze beginselen* en *de middelen*, waarover een troepenleider beschikt, zonder evenwel deze middelen zelve, die bekend verondersteld worden, te bestudeeren.

In overeenstemming met het vorenstaande, behandelt het eerste hoofdstuk de onveranderlijke grondslagen, waarop tactische handelingen moeten berusten. In dit hoofdstuk wordt aan het moreele element in den oorlog, en met name aan den mensch, als oorlogsmiddel, de noodige aandacht geschonken. In dit gedeelte van het werk vindt men zeer lezenswaardige beschouwingen betreffende het begrip „*tactisch overwicht*” en hoe dit te verkrijgen.

De bestudeering van den jongsten oorlog in Thracië zal ons zeer zeker opnieuw leeren, van hoe groot gewicht het voor één der partijen is, dat tactisch overwicht te bezitten!

De volgende hoofdstukken behandelen de wording der tactiek van de tijden der oudheid af tot den tegenwoordigen tijd, terwijl het laatste hoofdstuk spreekt over het gevecht der divisie (België: legerdivisie) en dat der cavaleriedivisie, benevens over den veldslag. Het onderwerp is hier en daar wat te schematisch behandeld; soms is zelfs van formules gebruik gemaakt! De Schr. komt door redeneering tot eene gemiddelde frontuitbreiding voor eene Belgische legerdivisie bij den aanval van 4000 M. (Speling van 2000—6000 M.)

Het boek ademt een offensieven geest; van het defensief wordt gezegd: „La formation défensif de la division doit permettre sans transition le passage à l'offensive; ce sera donc une formation offensive, avec cette différence que le front peut être plus étendu que dans l'offensive pure, puisque, pendant la phase défensive, les pertes subies sont moindres”. De Schrijver beredeneert verder, dat bij het defensief-offensief eene divisie één minimum-front van 3000 M. en een maximum-front van 9000 M. innemen.

Uit het hier gegeven, zeer korte overzicht moge blijken, dat de kennismaking met het boek van onzen Belgischen kameraad alleszins de moeite zal loonen.

Training en dagelijksche oefeningen bij de cavalerie, door Jhr. Dr. H. M. VAN WEEDE, in leven 1ste Luitenant d. r. bij het 2^e Regiment Huzaren. 's-Gravenhage, 1912. W. P. VAN STOCKUM & ZON.

In den jaargang 1908 van dit Tijdschrift hadden wij het voorrecht de „Indische Reisherinneringen” van den Schrijver der hierbovengenoemde brochure aan te kondigen; thans reeds doen wij dit, tot ons leedwezen, van de laatste pennevrucht, welke van zijn hand zal verschijnen. Slechts enkele dagen vóór zijn overlijden werd dit opstel door hem voor de pers gereed gemaakt, toen hij, naar aanleiding van een artikel in de „Vedette”: „Werden wir im Kriege etwas Neues lernen müssen”, zich, kort samengevat, de volgende vraag stelde:

Wordt bij het Wapen onzer cavalerie, met het oog op de oorlogsbruikbaarheid, in voldoende mate aandacht geschonken:

1°. aan de ontwikkeling van het individueele weerstandsvermogen der manschappen en in verband daarmee aan de ontwikkeling van het weerstandsvermogen van den troep;

2°. aan het gebruik der blanke wapens;

3°. aan het gevecht te voet.

Zijne beschouwingen omtrent deze drie punten leidden hem tot de slotsom, dat de invoering van zekere 'dagelijksche, vaste oefeningen bij onze cavalerie wenschelijk ware, en wel van:

1°. Zweedsche gymnastiekoefeningen in den trant van het MÜLLER-stelsel.

2°. oefeningen in het hardloopen en springen;

3°. sabeloefeningen te paard en te voet;

4°. oefeningen in het gevecht te voet;

Wij kunnen de lezing van deze brochure van wijlen Jhr. VAN WEEDE, die zoowel getuigt van zijne liefde voor het Wapen, waarbij hij als reserve-officier diende, als van zijn juist inzicht in de behoeften van dit Wapen, ten zeerste aan onze lezers aanbevelen.

Les manoeuvres impériales allemandes en 1912, par R. DE THOMASSON, correspondant militaire du »Journal des Débats«. Préface de M. le Général DE TORCY. Avec deux croquis. *Paris-Nancy*, 1912. BERGER-LEVRAULT.

De Majoor b. d. DE THOMASSON, die eerst onlangs uit het Fransche leger getreden is, waarin hij afwisselend dienst deed als

artillerie-officier, officier van den generalen staf en attaché militaire; iemand dus, die gewoon is scherp op te merken en volkomen bevoegd tot oordeelen, geeft in de tot eene brochure samengevoegde reeks artikelen uit het Journal des Débats een zeer lezenswaardig overzicht van zijn beschouwingen omtrent de Duitsche Keizermanoeuvres van dit jaar, welke hij als correspondent van zijn dagblad volgde.

Aan zijn opmerkingen ontleenen wij het volgende. Bij het verlaten der garnizoenen in het begin van September (de manoeuvres werden voorafgegaan door voorbereidende oefeningen) telde de compagnieën 175 man, bij het einde der manoeuvres — 13 September — was de sterkte tot 140 gedaald; het verlies, dat dus 20 % bedroeg, werd in hoofdzaak gedragen door de reservisten.

Het terrein winnen der infanterie bij den aanval gaf geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen; alleen werden éclaiteurs en gevechtspatrouilles op de flanken gemist, terwijl de voorwaartsche — zeer korte — sprongen in hoofdzaak schenen te beoogen de methodische oefening in het aanvallend gevecht; van een oordeelkundig gebruik maken van het terrein en een daarnaar regelen der sprongen was daarbij althans geen sprake. Daarenboven werd aan de vuurleiding de vereischte aandacht niet geschonken.

De grootste kracht der Duitsche infanterie is volgens den S. gelegen in haar discipline, een factor, vooral voor dit Wapen van uitnemend gewicht, en waarbij hij met nadruk stilstaat bij het feit, dat, in tegenstelling met eene algemeen verbreid zijnde meening, de aankweeking dezer discipline volstrekt niet gepaard gaat met eene vermindering van de persoonlijke waarde der individuen.

De mitrailleurs werden veelvuldig gebruikt en waren daarbij vaak opgesteld nabij de artillerie, met het doel op groote afstanden te vuren.

De cavalerie is goed bereden; de paarden zijn goed verzorgd, goed gevoed en goed getraind; onder de ruiters, vooral onder en onderofficieren der zware cavalerie treft men er velen aan, die een te zwaar gewicht hebben, terwijl de bepakking den ruiter te veel hindert. De veiligheidsdienst wordt, zowel bij de cavaleriekorpsen, als bij de infanteriedivisiën, tot het strikt-minimum beperkt. De cavaleriekorpsen beschikken, behalve over de hun toebedeelde batterijen, over afdeelingen infanterie, mitrailleurs en pioniers.

De luchtschepen bewogen zich gedurende drie dagen met groot gemak, de vliegtuigen waren meestal op hoogten van 200 à 300 M.; drie officieren zijn gevallen, waarvan één ernstig letsel bekam.

De artillerie telde per legerkorps 21 kanon- en 3 lichte houwitserbatterijen, bovendien beschikte het legerkorps over 4 batte-

rijen zware houwitsers. Ook was als „nouveau-té” een op een automobiel-onderstel gemonteerde vuurmond ter bestrijding van luchtschepen, enz. aanwezig.

Ook de paarden der bereden artillerie maken een goeden indruk, vooral die der rijdende batterijen — de lichtste — en die der houwitserbatterijen — de zwaartste. De bepakking der stukrijders was nog geheel op de paarden, in stede van op de voertuigen bevestigd.

De verbinding der Wapens liet veel te wenschen over; sommige aanvallen werden onvoldoende ondersteund; bij het in stelling komen waren de afdeelingen wel verspreid, doch de batterijen, in elke afdeeling, stonden zeer dicht nevens elkander. Enkele batterijen stonden gedekt, velen waren door haar vuur zichtbaar, andere traden, zonder eenige tactische noodzaak, ongedekt op. Het verkennen der stellingen geschiedde niet met de vereischte vlugheid en de keuze der stellingen — veeltijds *tegen* een boschrand — gaf stof tot critiek; de tusschenruimten tusschen de stukken waren veel te klein.

De verpleging geschiedde bij het 3e korps geheel, als op voet van oorlog; de gevechtseenheden werden onmiddellijk gevolgd door hare keukenwagens; de manschappen droegen de „eiserne Portion”, op de „grosze Bagage” bevond zich één dag ration levensmiddelen. Dit laatste werd aangevuld uit de „Fuhrparkskolonnen”, welke zich aan de distributie- (spoorweg-)stations van nieuwen voorraad voorzagen. De cavaleriedivisiën beschikten over een automobielen-verplegingstrein.

Histoire de la guerre italo-turque 1911—1912, par
UN TÉMOIN. *Paris-Nancy*, 1912. BERGER-LEVRAULT.

Het bovenstaande boekwerk geeft een volledig overzicht over den Italiaansch-Turkschen oorlog van de hand van een ooggetuige. Hoewel alle militaire gebeurtenissen daarin beschreven worden, kon uit den aard der zaak, zóó kort na het sluiten van den vrede, nog geen volledig beeld van de bijzonderheden van den oorlog gegeven worden. De S. heeft zich daarom bepaald tot de vermelding der verschillende oorlogshandelingen, zonder daarop diep te kunnen ingaan. Daarnaast is intusschen aan de politieke verschijnselen, zoowel binnen- als buitenlandsche, welke dezen oorlog zulk een bijzonder karakter gegeven hebben, groote aandacht gewijd, en is door den S. alles verzameld en gebruikt, waarover hij op het gebied van dagblad- en tijdschriftartikelen, bijzondere uitgaven, brieven van het oorlogsterrein, enz. de beschikking kon verkrijgen.

Het geheel vormt een zeer lezenswaardig werk en eene goede bron voor eene toekomstige, meer gedetailleerde beschrijving van dezen oorlog.

De lotgevallen van een garde d'honneur (1813—1814). Bewerkt naar gegevens uit een familie-archief, door F. H. BLOEMINK. Met band- en elf pentekeningen van J. HOYNCK VAN PAPENDRECHT. *Gouda*, 1913. G. B. VAN GOOR ZONEN.

Deze keurig verzorgde en door de bekwame hand van den Heer HOYNCK VAN PAPENDRECHT verluchte uitgave vermeldt de lotgevallen van den Heer FREDERIK KRAMER uit Arnhem, die op den 14^{en} Mei 1813 aangewezen om deel uit te maken van de Garde d'Honneur, den 20sten d. a. v. Arnhem verliet, en, na tot den 26sten September te Metz en te Thionville te zijn verbleven, zich op marsch naar de „Armée” begaf. Te Offenbach aangekomen, bereikte de afdeeling, waarbij hij was ingedeeld, echter het bericht van den slag van Leipzig, waardoor de voorwaartsche marsch tot staan kwam en al spoedig de terugtocht werd aangenomen. Te Spiers ontving hij de tijding van de omwenteling in het vaderland, hetgeen hem tot het besluit bracht, zoo mogelijk, te deserteeren; vóór dit plan intusschen tot uitvoering kon komen, werd hij, evenals de overige Hollandsche gardes d'honneur, in verband met de in Holland voorgevallen gebeurtenissen, ontwapend en, onder geleide van eene afdeeling Zwitsers, naar Frankrijk gezonden. In Beaune, van welke plaats de gealliëerden toen nog slechts zes uur verwijderd waren, kwam de lang gekoesterde wensch tot ontsnappen eindelijk tot uitvoering. Voor korten tijd echter slechts, daar hij, met de hem vergezellenden, den zelfden nacht van zijn vlucht weder gevangen genomen en naar Bourges gevoerd werd; eerst na de troonsbeklimming van LODEWIJK XVIII, op 13 April 1814, kreeg hij vergunning om huiswaarts te gaan, waar hij in het begin van Mei aankwam.

Het verhaal zijner lotgevallen is eenvoudig, onopgesmukt beschreven; het is eene ware lijdensgeschiedenis, omdat het beschrijft, niet het vaak zoo opwekkende leven van den krijger, doch het droevige lot van een krijgsgevangene.

Open brief aan den oud-Kolonel der Artillerie N. BOSBOOM, naar aanleiding van zijn brochure, getiteld: De reorganisatie der Infanterie, van N. J. KOOIMAN, Kapitein-Adjutant van het 1ste Regiment Infanterie.

In dezen brief ontwikkelt de S. zijne bezwaren tegen de denkbeelden, in de in den titel aangehaalde brochure van den Kolonel BOSBOOM neergelegd. Om die bezwaren, welke zich voor een niet onbelangrijk deel richten tegen de wijze van mobiliseeren in het verdubbelingsstelsel, op de juiste waarde te schatten,

moet men ze lezen en.... aandachtig overwegen; door den S. worden ze stellig niet te licht geteld.

Tegenover de reserve-officieren is S. o. i., wellicht in over-ijver, niet altijd consequent. Zoo lezen wij b.v. op blz. 7 het van weinig vertrouwen getuigende: „Wanneer toch uit de reserve-officieren werkelijk geschikte kapiteins en majoors te vormen zijn...”, terwijl deze zelfde reserve-officieren weinige regels later aangewezen worden, om de plaatsen in te nemen van het $\frac{1}{4}$ deel der beroepsofficieren, dat misschien reeds na enkele dagen te velde buiten gevecht gesteld zal zijn. „Die verliezen aan te vullen zal hun gewichtige taak zijn”.

Ook doet S. aan de werkkraacht van onze compagniescommandanten o.i. niet voldoende recht wedervaren, waar hij een getal van 60 à 70 miliciens per lichter het maximum noemt, dat een kapitein onder de gewenschte voorwaarden van „persoonlijken invloed” en „individueele vorming” kan opleiden. Wij zouden meenen, dat zij tot meer in staat zijn, zelfs als zij, wat zeer gewenscht is, een deel der opleiding zelf ter hand nemen.

De verdediging van Nederlandsch-Indië (Een Toekomstbeeld), door F. C. HERING. Oud-Luit.-Kol. O.-I. L. (Overdruk uit de Gids, 1912, N°. 12).

In dit artikel levert S. een pleidooi voor eene verdediging van Nederlandsch-Indië ter zee, met eene krachtige vloot (superdreadnoughts van 26.000 ton en meer, pantserkruisers, torpedobooten, torpedobootjagers, torpedokruisers, onderzeebooten), bemand met, voor een groot deel, inlandsche schepelingen, nevens een zoo talrijk mogelijk vrijwillig Europeesch personeel; eene vloot, die in elk opzicht zelfstandig is en zich baseeren kan op ééne oorlogshaven Soerabaja, voorzien van alle noodige hulp- en verdedigingsmiddelen, terwijl verspermijnen, bewaakt door fortten, voor den vijand bruikbare havens, vaarwaters, enz. afsluiten, en voor den inlichtingendienst beschikt zou moeten worden over eene goede draadlooze telegrafie en een uitnemend luchtvaartwezen.

Zoolang deze verdediging ter zee nog niet mogelijk is, wenscht S. een Javaansch volksleger van 100.000 man, zonder Europeesche organisatie, dat voornamelijk door de guerilla-oorlog Java te land zou kunnen verdedigen.

Ter aankondiging ontvangen.

Bereiding van meel, brood, beschuit en verduurzaamde levensmiddelen. Veldbakovens. Handleiding ten dienste van adspirant-intendanten en verplegings-officieren, door L. J. H. HEYMAN, Kapitein-Intendant, Leeraar aan de Hoogere Krijgsschool. Met een atlas van 51 platen. N°. 618. Breda, 1912. DE KONINKLIJKE MILITAIRE ACADEMIE.

Open brief aan den oud-kolonel der Artillerie N. BOSBOOM, naar aanleiding van zijne brochure: De reorganisatie der Infanterie, van N. J. KOOIMAN, Kapitein-Adjutant van het 1ste Regiment Infanterie.

De verdediging van Nederlandsch-Indië (Een Toekomstbeeld), door F. C. HERING, Oud-Luit-Kol. O.-I. L. (Overdruk uit De Gids.)

De Atjeh-oorlog. In opdracht van de Regeering met gebruikmaking van officieele bescheiden samengesteld, door E. S. DE KLERCK, Officier van het Ned.-Ind. Leger. Deel I. Het ontstaan van den oorlog. 's Gravenhage, 1912. MARTINUS NIJHOFF.

La Belgique à jamais indépendante! Étude stratégique, par le Colonel ARTHUR BOUCHER. Avec 2 cartes. Paris-Nancy, 1913. BERGER-LEVRAULT.
